

KOSOVO SPECIALIST CHAMBERS
DHOMAT E SPECIALIZUARA TË KOSOVËS
SPECIJALIZOVANA VEĆA KOSOVA

Predmet: KSC-BC-2020-06

Tužilac protiv Hašima Tačija, Kadrija Veseljija, Redžepa Seljimija i Jakupa Krasnićija

Rešava: sudija za prethodni postupak
sudija Nikola Giju

Sekretar: dr Fidelma Donlon

Datum: 31. avgust 2021.

Jezik: engleski

Stepen tajnosti: javno

Odluka po podnescima kojima se osporava legalitet Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva i ukazuje na povredu nekih ustavnih prava optuženih

Specijalizovani tužilac
Džek Smit

Branilac Hašima Tačija
Gregori Kiho

Zastupnik žrtava
Sajmon Loz

Branilac Kadrija Veseljija
Ben Emerson

Branilac Redžepa Seljimija
Dejvid Jang

Branilac Jakupa Krasnićija
Venkatešvari Alagendra

SADRŽAJ

I. TOK POSTUPKA	2
II. ARGUMENTACIJA	5
III. MERODAVNO PRAVO.....	9
A. Preliminarni podnesci.....	9
B. Trajanje mandata Specijalizovanih veća.....	9
C. Zakonitost istrage koju sprovodi tužilaštvo	10
D. Pravo lica da mu sudi sud ustanovljen zakonom	11
E. Pravo lica da mu sudi nezavisan i nepristrasan sud.....	11
F. Pravo lica da mu se ne sudi pred vanrednim sudom.....	15
G. Pravo lica na prezumpciju nevinosti i na suđenje razumnom roku.....	15
H. Zahtev Specijalizovanom veću Ustavnog suda za ocenu ustavnosti.....	15
IV. DISKUSIJA.....	15
A. Preliminarna pitanja.....	16
1. Da li su prigovori odbrane obuhvaćeni članom 97(1)(a) Pravilnika	16
2. Zahtev za održavanje javne rasprave	18
B. Prigovori na legalitet Specijalizovanih veća i tužilaštva.....	19
1. Trajanje mandata Specijalizovanih veća	19
2. Zakonitost istrage koju sprovodi tužilaštvo	22
C. Navodi o povredi ustavnih prava	26
1. Pravo lica da mu sudi sud ustanovljen zakonom	27
2. Pravo lica da mu sudi nezavisan i nepristrasan sud.....	31
3. Pravo lica da mu ne sudi vanredni sud	43
4. Pravo lica da mu se sudi u razumnom roku.....	45
5. Pravo lica na prezumpciju nevinosti	51
6. Zaključak	55
D. Veseljijev zahtev da se Specijalizovanom veću Ustavnog suda prosledi pitanje ustavnosti.....	55
V. DISPOZITIV.....	56

SUDIJA ZA PRETHODNI POSTUPAK,¹ na osnovu članova 31, 103, 116 i 162 Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), članova 3, 19, 21, 25, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 39, 49 i 63 Zakona o Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu (u daljem tekstu: Zakon) i pravilâ 4, 21, 22, 47, 75 i 97 Pravilnika o postupku i dokazima pred Specijalizovanim većima Kosova (u daljem tekstu: Pravilnik), donosi sledeću odluku.

I. TOK POSTUPKA

1. Dana 26. oktobra 2020. sudija za prethodni postupak potvrdio je optužnicu (u daljem tekstu: odluka o potvrđivanju optužnice) protiv Hašima Tačija, Kadrija Veseljija, Redžepa Seljimija i Jakupa Krasnićija (u daljem tekstu: g. Tači, g. Veselji, g. Seljimi i g. Krasnici, odnosno zbirno: optuženi, ili odbrana, ili branioci).²

2. Dana 30. oktobra 2020. specijalizovani tužilac dostavio je potvrđenu optužnicu (u daljem tekstu: potvrđena optužnica),³ s redakcijama koje je odobrio sudija za prethodni postupak.⁴

¹ KSC-BC-2020-06, F00001, predsednik, *Odluka kojom se određuje sudija za prethodni postupak*, 23. april 2020, javno.

² KSC-BC-2020-06, F00026/CONF/RED, sudija za prethodni postupak, *Poverljiva verzija odluke o potvrđivanju optužnice protiv Hašima Tačija, Kadrija Veseljija, Redžepa Seljimija i Jakupa Krasnićija*, 26. oktobar 2020, poverljivo. Javna redigovana verzija dostavljena je 30. novembra 2020, F00026/RED.

³ KSC-BC-2020-06, F00034, specijalizovani tužilac, *Podnesak o podnošenju potvrđene optužnice i povezanim zahtevima*, 30. oktobar 2020, poverljivo, sa strogo poverljivim i *ex parte* prilogom 1, i poverljivim prilogima 2–3. Dodatno ispravljena potvrđena optužnica, u kojoj su ispravljene neke administrativne greške, dostavljena je 4. novembra 2020. u strogo poverljivoj i *ex parte* (dokument F00045/A01), poverljivoj (dokument F00045/A02) i javnoj redigovanoj verziji (dokument F00045/A03). Manje redigovana verzija dokumenta F00045/A02 dostavljena je 11. decembra 2020 (dokument F00134, poverljivo).

⁴ Odluka o potvrđivanju optužnice, stav 521(c)–(d).

3. Dana 4. i 5. novembra 2020, po nalogu sudije za prethodni postupak,⁵ optuženi su uhapšeni⁶ i dovedeni u pritvorski objekat Specijalizovanih veća u Hagu, Holandija.⁷

4. Dana 12. marta 2021. g. Tači podneo je predlog da se potvrđena optužnica odbaci zato što Specijalizovana veća i Specijalizovano tužilaštvo nemaju odgovarajuću nadležnost (u daljem tekstu: Tačijev podnesak o legalitetu Specijalizovanih veća i tužilaštva),⁸ kao i podnesak u kom je osporio legalitet Specijalizovanih veća i izneo tvrdnje o povredi nekih njegovih prava (u daljem tekstu: Tačijev prigovor).⁹

⁵ KSC-BC-2020-06, F00027, sudija za prethodni postupak, *Javna redigovana verzija odluke po zahtevu za izdavanje naloga za hapšenje i dovođenje*, 26. oktobar 2020, poverljivo, sa strogo poverljivim i *ex parte* prilogima 1–8. Ispravljene verzije priloga 7 i 8 dostavljene su 28. oktobra 2020. (dokumenti F00027/A07/COR i F00027/A08/COR). Javne redigovane verzije priloga (dokumenti F00027/A01/RED, F00027/A02/RED, F00027/A03/RED, F00027/A04/RED, F00027/A05/RED, F00027/A06/RED, F00027/A07/COR/RED, F00027/A08/COR/RED) dostavljene su 5. novembra 2020, a javna redigovana verzija odluke (dokument F00027/RED) 26. novembra 2020.

⁶ KSC-BC-2020-06, F00044, sekretar, *Obaveštenje o hapšenju Jakupa Krasnićija prema pravilu 55(4)*, 4. novembar 2020, javno; F00049, sekretar, *Obaveštenje o hapšenju Redžepa Seljimija prema pravilu 55(4)*, 5. novembar 2020, javno; F00050, sekretar, *Obaveštenje o hapšenju Kadrija Veseljija prema pravilu 55(4)*, 5. novembar 2020, javno; F00051, sekretar, *Obaveštenje o hapšenju Hašima Tačija prema pravilu 55(4)*, 5. novembar 2020, javno.

⁷ KSC-BC-2020-06, F00048, sekretar, *Obaveštenje o prijemu Kadrija Veseljija u pritvorski objekat Specijalizovanih veća*, 4. novembar 2020, javno, s javnim prilogom 1; F00053, sekretar, *Obaveštenje o prijemu Hašima Tačija u pritvorski objekat Specijalizovanih veća i imenovanje branioca*, 5. novembar 2020, javno, s javnim prilogom 1 i poverljivim prilogom 2; F00054, sekretar, *Obaveštenje o prijemu Kadrija Veseljija u pritvorski objekat Specijalizovanih veća i imenovanje branioca*, 5. novembar 2020, javno, s javnim prilogom 1 i poverljivim prilogom 2; F00055, sekretar, *Obaveštenje o prijemu Redžepa Seljimija u pritvorski objekat Specijalizovanih veća*, 5. novembar 2020, javno, s javnim prilogom 1.

⁸ KSC-BC-2020-06, F00216, odbrana g. Tačija, *Preliminarni podnesak s predlogom za odbacivanje optužnice zbog nenadležnosti*, 12. mart 2021, javno. Predmet ove odluke biće tvrdnje g. Tačija o trajanju mandata Specijalizovanih veća i zakonitosti istrage koju vrši tužilaštvo; Tačijev podnesak o legalitetu Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva, stavovi 44–59. O drugim tvrdnjama iz ovog zahteva sudija za prethodni postupak već se izjasnio u odluci koju je doneo 22. jula 2021, v. KSC-BC-2020-06, F00412, sudija za prethodni postupak, *Odluka po prigovorima nenadležnosti Specijalizovanih veća* (u daljem tekstu: odluka po prigovorima nenadležnosti), 22. jul 2021, javno.

⁹ KSC-BC-2020-06, F00217, odbrana g. Tačija, *Prigovor nenadležnosti zbog kršenja osnovnih ustavnih prava*, 12. mart 2021, javno.

5. Dana 15. marta 2021. g. Seljimi¹⁰ i g. Veselji¹¹ takođe su dostavili podneske u kojima su osporili legalitet Specijalizovanih veća i izneli tvrdnje o povredi nekih njihovih prava (u daljem tekstu: Seljimijev prigovor, odnosno Veseljijev prigovor).

6. Dana 23. aprila 2021, u skladu s rokovima koje je odredio sudija za prethodni postupak,¹² Specijalizovano tužilaštvo (u daljem tekstu: tužilaštvo) dostavilo je dva objedinjena odgovora koja se, između ostalog, odnose i na tvrdnje koje su g. Tači, g. Seljimi i g. Veselji izneli o legalitetu Specijalizovanih veća i na njihove tvrdnje da su povređena neka njihova prava.¹³

7. Dana 14. i 17. maja 2021, u skladu s rokovima koje je odredio sudija za prethodni postupak,¹⁴ g. Tači,¹⁵ g. Seljimi¹⁶ i g. Veselji¹⁷ dostavili su replike.

¹⁰ KSC-BC-2020-06, F00219, odbrana g. Seljimija, *Preliminarni podnesak sa predlogom za odbacivanje optužnice zbog nenadležnosti: diskriminacija*, 15. mart 2021, javno.

¹¹ KSC-BC-2020-06, F00224, odbrana g. Veseljija, *Preliminarni podnesak odbrane Kadrija Veseljija kojim se osporava nadležnost zbog povrede Ustava*, 15. mart 2021, javno. Predmet ove odluke biće stavovi 1–12 i 20–21 Veseljijevog zahteva. O tvrdnjama g. Veseljija o merodavnom pravu sudija se već izjasnio u odluci po prigovorima nenadležnosti.

¹² KSC-BC-2020-06, Transkript (rev), 24. mart 2021. (u daljem tekstu: transkript od 24. marta 2021), javno, str. 391, redovi 11–18.

¹³ KSC-BC-2020-06, F00259, specijalizovani tužilac, *Odgovor tužilaštva na preliminarne podneske o Izveštaju Saveta Evrope, roku za završetak istrage i trajanju mandata* (u daljem tekstu: odgovor tužilaštva: dokument F259), 23. april 2021, javno; F00260, specijalizovani tužilac, *Odgovor tužilaštva na preliminarne podneske o statusu Specijalizovanih veća Kosova i navodima o povredi prava* (u daljem tekstu: odgovor tužilaštva: dokument F260), 23. april 2021, javno. O tvrdnjama o stvarnoj nadležnosti i Izveštaju Saveta Evrope sudija se već izjasnio u odluci po prigovorima nenadležnosti, stavovi 107–142.

¹⁴ Transkript od 24. marta 2021, str. 391, redovi 11–18; KSC-BC-2020-06, F00296, sudija za prethodni postupak, *Odluka po zahtevu Veseljijevе odbrane za izmenu roka*, 14. maja 2021, javno.

¹⁵ KSC-BC-2020-06, F00304, odbrana g. Tačija, *Replika Tačijevе odbrane na „Odgovor tužilaštva na preliminarne podneske o Izveštaju Saveta Evrope, roku za završetak istrage i trajanju mandata“* (u daljem tekstu: Tačijeva replika na dokument F259), 14. maj 2021, javno; F00305 odbrana g. Tačija, *Replika Tačijevе odbrane na “Odgovor tužilaštva na preliminarne podneske o statusu Specijalizovanih veća Kosova i navodima o povredi prava”* (u daljem tekstu: Tačijeva replika na dokument F260), 14. maj 2021, javno.

¹⁶ KSC-BC-2020-06, F00307, odbrana g. Seljimija, *Replika Seljimijevе odbrane na “Odgovor tužilaštva na preliminarne podneske o statusu Specijalizovanih veća Kosova i navodima o povredi prava”* (u daljem tekstu: Seljimijeva replika), 14. maj 2021, javno.

¹⁷ KSC-BC-2020-06, F00308, odbrana g. Veseljija, *Replika Veseljijevе odbrane na odgovor tužilaštva na preliminarni podnesak kojim se osporava nadležnost zbog povrede Ustava* (u daljem tekstu: Veseljijeva replika), 17. maj 2021, javno.

II. ARGUMENTACIJA

8. Gospodin Tači tvrdi da je Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu istekao mandat¹⁸ i da ne postoji ustavni ili pravni osnov po kom tužilaštvo može da vodi nove i dodatne istrage, pošto je vreme u kom je Specijalna istražna radna grupa (u daljem tekstu: SIRG) mogla da vrši takve istrage isteklo.¹⁹ Osim toga, g. Tači tvrdi da je povređeno njegovo pravo na pravično i nepristrasno suđenje u razumnom roku,²⁰ pravo na prezumpciju nevinosti²¹ i pravo da mu sudi nezavisan i nepristrasan sud ustanovljen zakonom.^{22, 23} Gospodin Tači tvrdi da težina i kumulativna priroda tih povreda predstavljaju prepreku za nadležnost, te da optužbe protiv njega stoga treba odbaciti i pustiti ga na slobodu.²⁴ On tvrdi da je jedina efikasna pravna mera koja Specijalizovanim većima stoji na raspolaganju ta da odbiju da vrši nadležnost.²⁵

9. Gospodin Seljimi tvrdi da su struktura Specijalizovanih veća i sastav njihovog osoblja u suprotnosti s valjanim osnivanjem i radom Specijalizovanih veća kao domaćeg suda Kosova, te da su time prekoračena ovlašćenja koja su Specijalizovanim većima data Ustavom i prekršen član 14 (Evropske) Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: EKLP).²⁶ Osim toga, g. Seljimi traži da se o tim pitanjima održi usmena rasprava.²⁷

10. Gospodin Veselji tvrdi da je Zakon *ultra vires* i da se njime temeljno narušava princip legaliteta utoliko što se Specijalizovana veća *de facto* pretvaraju u vanredni, a ne u specijalizovani sud, čime se krši član 103(7) Ustava.²⁸ Gospodin Veselji priznaje

¹⁸ Tačijev podnesak o legalitetu Specijalizovanih veća i tužilaštva, stavovi 44–52.

¹⁹ Tačijev podnesak o legalitetu Specijalizovanih veća i tužilaštva, stavovi 53–59.

²⁰ Tačijev prigovor, stavovi 7–14.

²¹ Tačijev prigovor, stavovi 30–35.

²² Tačijev prigovor, stavovi 36–51.

²³ Tačijev prigovor, stavovi 1, 52–53.

²⁴ Tačijev prigovor, stav 2.

²⁵ Tačijev prigovor, stav 54.

²⁶ Seljimijev prigovor, stavovi 2, 5–19.

²⁷ Seljimijev prigovor, stav 20.

²⁸ Veseljijev prigovor, stavovi 1–2, 5–20.

da je Ustavni sud Kosova, doduše, već razmotrio pitanje da li se osnivanjem Specijalizovanih veća krši član 103(7) Ustava,²⁹ ali da je to učinio prerano jer nije uzeo u obzir Zakon.³⁰ Gospodin Veselji tvrdi da sad postoje valjani razlozi da se zaključak Ustavnog suda Kosova preispita, pa zahteva da se to pitanje prosledi Specijalizovanom veću Ustavnog suda.³¹

11. Tužilaštvo u odgovoru tvrdi da su izjave g. Tačija o dozvoljenom periodu za vođenje krivičnih istraga³² i o trajanju mandata Specijalizovanih veća³³ neutemeljene jer pravne odredbe na koje se g. Tači poziva na nisu merodavne i jer on zanemaruje merodavne odluke Specijalizovanog veća Ustavnog suda.³⁴ Tužilaštvo smatra da tvrdnje odbrane treba odbaciti u celosti.³⁵

12. Što se tiče navoda o povredi pravâ optuženog kakva su pravo da mu sudi nezavisan i nepristrasan sud ustanovljen zakonom,³⁶ pravo na prezumpciju nevinosti³⁷ i pravo da mu se sudi u razumnom roku,³⁸ tužilaštvo u odgovoru tvrdi da odbrana nije pokazala da su povređene relevantne norme ljudskih prava, te da njene tvrdnje o tome treba odbaciti u celosti.³⁹ Tužilaštvo smatra da bi samo izuzetni slučajevi drastičnog kršenja ljudskih prava eventualno mogli opravdati odluku nekog suda da se oglasi nenadležnim.⁴⁰ Pored toga, tužilaštvo smatra da osporavanje legaliteta Specijalizovanih veća nije isto što i osporavanje njihove nadležnosti shodno pravilu

²⁹ Ustavni sud Kosova, *Ocena amandmana na Ustav Republike Kosova predloženog od strane Vlade Republike Kosova i podnetog od strane predsednika Skupštine Republike Kosova 9. marta 2015. dopisom br. 05-433/DO-318, KO 26/15* (u daljem tekstu: odluka Ustavnog suda Kosova), 15. april 2015.

³⁰ Veseljijev prigovor, stav 3.

³¹ Veseljijev prigovor, stavovi 4, 21.

³² Odgovor tužilaštva: dokument F259, stavovi 23–29.

³³ Odgovor tužilaštva: dokument F259, stavovi 30–32.

³⁴ Odgovor tužilaštva: dokument F259, stav 2.

³⁵ Odgovor tužilaštva: dokument F259, stav 33.

³⁶ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stavovi 3–22.

³⁷ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stavovi 29–33.

³⁸ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stavovi 34–42.

³⁹ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stavovi 1, 44.

⁴⁰ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stavovi 26–28.

97(1)(a) Pravilnika, te da se takvi prigovori već i samo na osnovu toga mogu odbaciti.⁴¹ Dalje, tužilaštvo smatra da tvrdnje g. Seljimija o sastavu osoblja u Specijalizovanim većima treba odbaciti u celosti zato što nije jasno na kom pravnom osnovu on te tvrdnje iznosi, odnosno čija su prava time povređena.⁴² Tužilaštvo smatra da treba odbaciti i zahtev g. Seljimija za održavanje usmene rasprave, budući da je on imao dovoljno prilike da svoju argumentaciju iznese pismenim putem.⁴³

13. Gospodin Tači u replici tvrdi da tužilaštvo svojim stavom o roku za okončanje krivičnih istraga prenebregava Zakonik o krivičnom postupku Kosova iz 2012, zakon br. 04/L-123 (u daljem tekstu: ZKPK).⁴⁴ Što se tiče trajanja mandata Specijalizovanih veća, g. Tači smatra da o ovom pitanju jurisprudenciju Specijalizovanog veća Ustavnog suda, na koju se tužilaštvo poziva, čine samo *obiter dicta*, pa da sudija za prethodni postupak stoga treba ili da odluči o njemu ili da ga prosledi Specijalizovanom veću Ustavnog suda.⁴⁵

14. Što se tiče tvrdnje tužilaštva o nedopuštenosti iznetih prigovora, g. Tači u replici navodi da je stav tužilaštva protivan članu 6(1) EKLjP.⁴⁶ Osim toga, g. Tači kaže da u trenutku u kom je Ustavni sud Kosova donosio odluku Zakon još nije bio podvrgnut preispitivanju,⁴⁷ da je Ustavni sud pojam „vanredni sud” definisao ne pozvavši se ni na jedan pravni izvor,⁴⁸ kao i da je tužilaštvo pogrešno predstavilo praksu Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLjP) o pravu optuženog da mu sudi nezavisan i nepristrasan sud ustanovljen zakonom.⁴⁹ Dalje, g. Tači tvrdi da je prethodni specijalizovani tužilac s tog položaja uklonjen protivno članu 35(5)

⁴¹ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 2.

⁴² Odgovor tužilaštva: dokument F260, stavovi 23–24.

⁴³ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 43.

⁴⁴ Tačijeva replika na dokument F259, stavovi 23–28.

⁴⁵ Tačijeva replika na dokument F259, stav 29.

⁴⁶ Tačijeva replika na dokument F260, stav 1.

⁴⁷ Tačijeva replika na dokument F260, stav 2.

⁴⁸ Tačijeva replika na dokument F260, stav 3.

⁴⁹ Tačijeva replika na dokument F260, stavovi 4–6.

Zakona.⁵⁰ Gospodin Tači u replici tvrdi i da se Izveštaj Parlamentarne skupštine Saveta Evrope, dokument br. 12462, od 7. januara 2011. (u daljem tekstu: Izveštaj Saveta Evrope) ne može sagledavati zasebno, kao i da Specijalizovana veća i njihovi predstavnici krše pravo g. Tačija na prezumpciju nevinosti time što usvajaju Izveštaj.⁵¹ U vezi s pravom da mu se sudi u razumnom roku, g. Tači smatra da su i događaji koji su prethodili podizanju optužnice, pa čak i početku formalne istrage, relevantni, jer su „bitno uticali“ na njegove prilike.⁵² Konačno, g. Tači tvrdi da tužilaštvo nije valjano objasnilo zašto postupak traje tako dugo, te da se zato mora pretpostaviti da je prekršen član 6(1) EKLjP.⁵³

15. Gospodin Seljimi u replici precizira da su njegove tvrdnje o sastavu osoblja u Specijalizovanim većima direktno povezane s pitanjem da li su Specijalizovana veća nezavisan i nepristrasan sud ustanovljen zakonom.⁵⁴ Osim toga, g. Seljimi navodi da on te tvrdnje nije izneo u ime kosovskih Albanaca, već sa stanovišta njegovih ličnih prava.⁵⁵ Gospodin Seljimi smatra da se sastavom osoblja Specijalizovanih veća krše i nacionalni zakoni Kosova i članovi 6 i 14 EKLjP,⁵⁶ te da činjenica da u Specijalizovanim većima nema ni sudija ni drugog osoblja s Kosova predstavlja ozbiljnu nepravilnost kojom se diskredituje pravičnost suđenja.⁵⁷ Gospodin Seljimi ponavlja zahtev da se održi usmena rasprava i da se potvrđena optužnica odbaci.⁵⁸

16. Gospodin Veselji u replici navodi da osporavanje legaliteta Specijalizovanih veća nužno podrazumeva i osporavanje nadležnosti suda, te da utoliko potpada pod pravilo 97(1)(a) Pravilnika, u kom se ne definiše osporavanje nadležnosti.⁵⁹ Uprkos

⁵⁰ Tačijeva replika na dokument F260, stavovi 11–15.

⁵¹ Tačijeva replika na dokument F260, stavovi 16–20.

⁵² Tačijeva replika na dokument F260, stavovi 21–25.

⁵³ Tačijeva replika na dokument F260, stavovi 26–28.

⁵⁴ Seljimijeva replika, stavovi 3–10.

⁵⁵ Seljimijeva replika, stav 11.

⁵⁶ Seljimijeva replika, stavovi 12–29.

⁵⁷ Seljimijeva replika, stavovi 29–30.

⁵⁸ Seljimijeva replika, stavovi 1, 31.

⁵⁹ Veseljijeva replika, stav 2.

tome, g. Veselji odluku o tome da li će njegov podnesak razmatrati na osnovu pravila 75 ili pravila 97(1)(a) Pravilnika prepušta sudiji za prethodni postupak.⁶⁰ U svakom slučaju, Specijalizovano veće Ustavnog suda bi trebalo da preispita da li je Zakon u saglasnosti s Ustavom.⁶¹ Gospodin Veselji tvrdi da Specijalizovana veća predstavljaju *de facto* vanredni sud, u skladu s kriterijumima koje je dala Evropska komisija za demokratiju putem prava (u daljem tekstu: Venecijanska komisija), a paralele koje tužilaštvo povlači s drugim međunarodnim sudovima nisu primerene.⁶²

III. MERODAVNO PRAVO

A. PRELIMINARNI PODNESCI

17. Shodno članu 39(1) Zakona, sudija za prethodni postupak nadležan je da pregleda optužnicu, donosi odluke o preliminarnim podnescima, uključujući i prigovore na optužnicu i nadležnost, i izdaje neophodne naloge ili odluke, kako bi obezbedio pravilnu i ekspeditivnu pripremu predmeta za suđenje.

18. Shodno pravilu 97(1) Pravilnika, optuženi, u skladu s članom 39(1) Zakona, sudiji za prethodni postupak može da podnese preliminarne podneske kojima se (a) osporava nadležnost Specijalizovanih veća, (b) ukazuje na nedostatke u formi optužnice i (c) traži razdvajanje optužnica.

B. TRAJANJE MANDATA SPECIJALIZOVANIH VEĆA

19. Shodno članu 116(1) Ustava, odluke Ustavnog suda Kosova su obavezujuće za pravosuđe i sva lica i institucije Republike Kosovo.

⁶⁰ Veseljijeva replika, stavovi 3–4.

⁶¹ Veseljijeva replika, stavovi 5–14, 21.

⁶² Veseljijeva replika, stavovi 15–20.

20. Shodno članu 162(13) Ustava, mandat Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva traje pet (5) godina, osim ako se obaveštenje o prestanku mandata ne dostavi ranije, u skladu sa Zakonom br. 04/L-274.

21. Shodno članu 162(14) Ustava, u odsustvu obaveštenja o prestanku mandata u skladu sa stavom 12, mandat Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva produžava se do obaveštenja o završetku mandata, u skladu sa Zakonom br. 04/L-274 i u konsultaciji s Vladom.

22. Shodno članu 49(1) Zakona, Specijalizovano veće Ustavnog suda je krajnja instanca za tumačenje Ustava po pitanjima koja se tiču stvarne nadležnosti i rada Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva.

C. ZAKONITOST ISTRAGE KOJU SPROVODI TUŽILAŠTVO

23. Shodno članu 3(2)(b) i (c) Zakona, Specijalizovana veća sude i rade između ostalog i u skladu sa Zakonom kao *lex specialis* i u skladu s drugim odredbama zakonâ na Kosovu izričito sadržanim i primenjenim u Zakonu.

24. Shodno članu 3(4) Zakona, svaki drugi zakon, propis, deo podzakonskog akta, drugi pravilnik ili običaj i praksa na Kosovu koji nisu izričito sadržani u Zakonu ne primenjuju se u odnosu na organizaciju, upravljanje, rad ili nadležnost Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva. Zakon ima prednost nad odredbama drugih zakona ili propisa koji su u suprotnosti s njim.

25. Shodno članu 19(2) Zakona, Pravilnik odražava najviše standarde međunarodnog prava ljudskih prava, sa ciljem da se obezbedi pravično i ekspeditivno suđenje i uzimajući u obzir karakter, mesto i osobenosti postupaka koji se vode pred Specijalizovanim većima. Prilikom utvrđivanja Pravilnika, Specijalizovana veća se rukovode ZKPK-om.

26. Shodno pravilu 4 Pravilnika, Pravilnik se tumači u skladu s normativnim okvirom izloženim u članu 3 Zakona i, u odgovarajućim slučajevima, u skladu sa ZKPK-om.

27. Shodno pravilu 47(1) Pravilnika, ako specijalizovani tužilac u razumnom roku nakon što lice dobije status osumnjičenog i s tim bude upoznato ne podigne optužnicu pred Specijalizovanim većima shodno članu 38(4) Zakona, osumnjičeni od specijalizovanog tužioca može da zahteva da okonča istragu koja se protiv njega vodi.

D. PRAVO LICA DA MU SUDI SUD USTANOVLJEN ZAKONOM

28. Shodno članu 103(7) Ustava, specijalizovani sudovi se mogu osnivati zakonom onda kada je to neophodno.

29. Shodno članu 162(1) Ustava, za ispunjenje međunarodnih obaveza u vezi s Izveštajem Saveta Evrope Republika Kosovo može osnovati specijalizovana veća i specijalizovano tužilaštvo u okviru pravosudnog sistema Kosova. Organizacija, funkcionisanje i jurisdikcija specijalizovanih veća i specijalizovanog tužilaštva uređuju se ovim članom i posebnim zakonom.

E. PRAVO LICA DA MU SUDI NEZAVISNAN I NEPRISTRASTAN SUD

30. Shodno članu 162(10) Ustava, imenovanje i nadzor sudija i tužilaca, kao i nadzor nad Specijalizovanim većima i Specijalizovanim tužilaštvom i upravljanje njima vrši se u skladu s posebnim zakonom.

31. Shodno članu 25(3) Zakona, Pravilnik o raspoređivanju sudija Specijalizovanih veća s liste međunarodnih sudija (u daljem tekstu: Pravilnik o raspoređivanju sudija)⁶³ usvajaju na plenarnoj sednici sudije Specijalizovanih veća, i to što je pre moguće nakon

⁶³ KSC-LD-2017-02, *Pravilnik o raspoređivanju sudija Specijalizovanih veća sa liste međunarodnih sudija* (u daljem tekstu: Pravilnik o raspoređivanju sudija), 21. mart 2017, javno.

što te sudije budu imenovane i stavljene na listu međunarodnih sudija (u daljem tekstu: lista međunarodnih sudija).

32. Shodno članu 27(1) Zakona, sudije Specijalizovanih veća su lica visokog morala, nepristrasna i od integriteta. Sudije su nezavisne u obavljanju svojih dužnosti i ne prihvataju niti traže uputstva ni od jedne vlade niti nekog drugog izvora.

33. Shodno članu 28 Zakona, za ocenu kandidata za položaj sudije i izbor sudija za stavljanje na listu međunarodnih sudija, kao i za davanje preporuka za izbor predsednika i potpredsednika Specijalizovanih veća, odgovorna je nezavisna komisija (u daljem tekstu: komisija za izbor). Komisija za izbor se sastoji od tri međunarodna člana, s tim da su najmanje dva člana međunarodne sudije s velikim iskustvom iz oblasti međunarodnog krivičnog prava. Nakon razmatranja kvalifikovanih kandidata, komisija za izbor sastavlja konačan spisak s imenima kandidata koje preporučuje za položaj sudije Specijalizovanih veća. Komisija za izbor spisak prosleđuje šefu Misije Zajedničke bezbednosne i odbrambene politike Evropske unije (u daljem tekstu: organ za imenovanje sudija, odnosno EU) kao preporuku za postavljanje sudija Specijalizovanih veća na listu međunarodnih sudija. Organ za imenovanje sudija imenuje sudije Specijalizovanih veća lica s liste međunarodnih sudija koju je sastavila komisija za izbor i stavlja ih na listu međunarodnih sudija za ceo period postojanja Specijalizovanih veća.

34. Shodno članu 30(3) Zakona, ako je sudija s liste međunarodnih sudija raspoređen da postupa u prethodnom postupku, glavnom postupku, postupku pred Apelacionim ili Vrhovnim sudom, ili u postupku za ocenu ustavnosti po članu 33 zakona, on se angažuje na period od četiri godine ili pak do okončanja faze postupka za koju je određen, ako se ta faza okonča ranije.

35. Shodno članu 31(1) Zakona, sudije Specijalizovanih veća nezavisne su u vršenju svojih dužnosti.

36. Shodno članu 31(4) Zakona, nijedan sudija ne može biti razrešen dužnosti osim ukoliko druge sudije apsolutnom većinom ne utvrde da on više ne ispunjava uslove iz člana 27 i člana 31 Zakona.

37. Shodno članu 32(1) i (4) Zakona, na osnovu preporuke komisije za izbor, organ za imenovanje sudija imenuje na puno radno vreme predsednika i potpredsednika Specijalizovanih veća iz redova sudija Specijalizovanih veća.

38. Shodno članu 32(3) Zakona, predsednik Specijalizovanih veća odgovoran je za sudsku upravu Specijalizovanih veća i vrši druge dužnosti koje su mu date u nadležnost Zakonom.

39. Shodno članu 33(1) Zakona, predsednik Specijalizovanih veća raspoređuje sudije s liste međunarodnih sudija u skladu s Pravilnikom o raspoređivanju sudija Specijalizovanih veća.

40. Shodno članu 33(4) Zakona, nakon što je raspoređen na mesto sudije za prethodni postupak ili u panel koji rešava u određenoj stvari, sudija ne može da bude član drugog panela u drugoj fazi iste stvari.

41. Shodno članu 63(1) Zakona, Specijalizovana veća i Specijalizovano tužilaštvo imaju budžet koji je nezavisan od budžeta Kosova.

42. Shodno pravilu 21(2) Pravilnika, nakon ostavke ili smrti sudije, ili pošto bude obavešten da je neki sudija takvog zdravstvenog stanja da nije u mogućnosti da lično podnese ostavku, predsednik sa svoje strane o tome obaveštava organ za imenovanje sudija ukoliko se broj sudija na listi smanji dotle da to remeti rad Specijalizovanih veća.

43. Shodno pravilu 22 Pravilnika, uklanjanje s liste međunarodnih sudija u skladu s članom 31(4) Zakona, druge disciplinske mere, kao i propisani postupak uređuju se

Kodeksom sudijske etike za sudije uvrštene na listu međunarodnih sudija Specijalizovanih veća Kosova (u daljem tekstu: Kodeks sudijske etike).⁶⁴

44. Shodno pravilu 4 Pravilnika o raspoređivanju sudija, raspoređivanje sudija je objektivna i transparentna proces kojim se osigurava efikasan, delotvoran i blagovremeni rad Specijalizovanih veća. Pored toga, pravilom 4(2) Pravilnika o raspoređivanju sudija utvrđeno je da se predsednik prilikom raspoređivanja sudija rukovodi objektivnim kriterijumima kao što su iskustvo, stručnost, staž, pol i geografska zastupljenost, kao i raspoloživošću i preferencijama sudija. Pravilom 4(3) Pravilnika o raspoređivanju sudija utvrđeno je da će se pri tom voditi računa o prethodnim aktivnostima određenog sudije koje bi mogle da dovedu u pitanje njegovu nepristrasnost ili da utiču na integritet konkretnog postupka.

45. Shodno članu 18(2) i (3) Kodeksa sudijske etike, disciplinska komisija se sastoji od tri člana, od kojih su bar dvoje sudije. Treći član može biti visoki zvaničnik EU. Predsednik ne može biti član Komisije. Disciplinska komisija bira predsedavajućeg komisije. Disciplinska komisija istražuje navode sadržane u prijavi koju je prosledio predsednik.

46. Shodno članu 21 Kodeksa sudijske etike, kada sudije zaključe da je utvrđen jedan ili više navoda iz člana 13 Kodeksa sudijske etike, plenarna sednica apsolutnom većinom sudija na listi međunarodnih sudija koji imaju pravo glasa odlučuje o skidanju sudije tuženika s liste međunarodnih sudija, u skladu s članom 31(4) Zakona. Skidanje s liste međunarodnih sudija stupa na snagu odmah. Sudija tuženik prestaje da bude radnik Specijalizovanih veća, što obuhvata i njegov rad na svim nezavršenim predmetima koji su mu bili dodeljeni.

⁶⁴ KSC-BD-01/COR2, *Kodeks sudijske etike za sudije uvrštene u listu međunarodnih sudija Specijalizovanih veća Kosova*, 14. mart 2017, javno.

F. PRAVO LICA DA MU SE NE SUDI PRED VANREDNIM SUDOM

47. Shodno članu 103(7) Ustava, ne mogu se osnivati vanredni sudovi.

G. PRAVO LICA NA PREZUMPCIJU NEVINOSTI I NA SUĐENJE RAZUMNOM ROKU

48. Shodno članu 31 Ustava i članu 21 Zakona, prilikom odlučivanja o krivičnim optužbama iznetim protiv njega, svako lice ima, između ostalog, i pravo na prezumpciju nevinosti dok se njegova krivica ne dokaže van razumne sumnje i pravo da mu u razumnom roku sudi nezavisan i nepristrastan sud ustanovljen zakonom.

H. ZAHTEV SPECIJALIZOVANOM VEĆU USTAVNOG SUDA ZA OCENU USTAVNOSTI

49. Shodno članu 49(4) Zakona, shodno članu 113(8) Ustava, sudija za prethodni postupak ili panel Specijalizovanih veća mogu Specijalizovanom veću Ustavnog suda proslediti pitanja u vezi s ustavnošću nekog zakona, kad sudija ili panel nisu sigurni da li je osporeni zakon u skladu s Ustavom i kad njihova odluka u tom predmetu zavisi od ustavnosti dotičnog zakona.

50. Shodno pravilu 75(5) Pravilnika, strane u postupku i zastupnik žrtava nemaju pravo da podnesu zahtev za ocenu ustavnosti shodno članu 49(4) Zakona, pa se zahtevi dostavljeni u tom smislu neće uzeti u razmatranje. Time se panelu ne uskraćuje mogućnost da uputi zahtev shodno članu 49(4) Zakona, odnosno optuženom ili zastupniku žrtava da to učini u skladu s članom 49(3) Zakona.

IV. DISKUSIJA

A. PRELIMINARNA PITANJA

1. Da li su prigovori odbrane obuhvaćeni članom 97(1)(a) Pravilnika

51. Pre svega, neophodno je utvrditi kakva je priroda podnesaka koje su dostavili branioci. Branioci su preliminarnim podnescima pokrenuli neka pitanja ustavnosti i njih eksplicitno ili implicitno povezali s osporavanjem nadležnosti Specijalizovanih veća. Tako g. Tači tvrdi da povreda njegovih osnovnih prava u tolikoj meri ugrožava integritet sudskog postupka da bi Specijalizovana veća optužene mogla da zaštite jedino ako odbiju da vrše nadležnost.⁶⁵ Gospodin Seljimi tvrdi da Specijalizovana veća zbog diskriminatorne prakse prilikom zapošljavanja osoblja nisu nadležna da presuđuju po optužbama podignutim protiv njega, pa zahteva da se optužnica protiv njega odbaci.⁶⁶ Gospodin Veselji pokreće ustavna pitanja vezana za prirodu Specijalizovanih veća i merodavno pravo, osporava nadležnost Specijalizovanih veća i zahteva da se to pitanje prosledi Specijalizovanom veću Ustavnog suda.⁶⁷ Tužilaštvo tvrdi da prigovori koji se odnose zakonski osnov ili zakonito osnivanje Specijalizovanih veća ne predstavljaju osporavanje njihove nadležnosti u smislu pravila 97(1)(a) Pravilnika, te da ih već i zato treba odbaciti.⁶⁸

52. Gospodin Tači u replici tvrdi da se argument tužilaštva o nedopuštenosti iznetih prigovora kosi sa članom 6(1) EKLjP, koji propisuje da svaka sudska instanca mora biti „ustanovljena zakonom“ i imati „sudsku nezavisnost“, i dodaje da mu se pravilom 97(1)(a) Pravilnika ne može oduzeti njegovo osnovno pravo na delotvorno pravno sredstvo.⁶⁹

⁶⁵ Tačijev prigovor, stavovi 53–54.

⁶⁶ Seljimijev prigovor, stavovi 2–3, 20(a) i (b).

⁶⁷ Veseljiijev prigovor, stavovi 1, 21. V. takođe KSC-BC-2020-06, transkript, 21. jul 2021, javno, str. 520, redovi 6–15.

⁶⁸ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 2.

⁶⁹ Tačijeva replika na dokument F260, stav 1.

53. Gospodin Veselji u replici tvrdi da je osporavanje legaliteta Specijalizovanih veća ravno osporavanju njihove nadležnosti utoliko što u pravilu 97(1)(a) Pravilnika nije definisano šta se podrazumeva pod osporavanjem nadležnosti.⁷⁰

54. Članom 39(1) Zakona utvrđeno je da sudija za prethodni postupak donosi odluke o *svim* preliminarnim podnescima, pa tako i o podnescima kojima se osporavaju optužnica i nadležnost. Pravilom 97(1) i (3) Pravilnika utvrđen je režim koji se primenjuje na najčešće preliminarne podneske i povučena razlika između preliminarnih podnesaka kod kojih podnosilac ima pravo na redovnu žalbu (dakle, onih kojima se osporava nadležnost Specijalizovanih veća) i preliminarnih podnesaka za čije ulaganje najpre treba zatražiti odobrenje. U pravilu 97(1)(a) Pravilnika osporavanje nadležnosti nije definisano. Međutim, u članovima 6–9 Zakona izneti su tradicionalni osnovi nadležnosti: stvarna, vremenska, mesna i subjektivna nadležnost.⁷¹ Prigovori koji se odnose na legalitet Specijalizovanih veća i Specijalizovanog tužilaštva ili navodi o povredi ustavnih prava optuženog ne mogu se podvesti pod te četiri tradicionalne kategorije nadležnosti. Tačno je da je u nekim prilikama utvrđeno da se osporavanjem nadležnosti mogu obuhvatiti i šira pitanja legaliteta neke institucije,⁷² ali je u drugim prilikama nadležnost definisana znatno uže.⁷³ Sudija za prethodni postupak smatra da prigovori koje su optuženi izneli ne

⁷⁰ Veseljjeva replika, stav 2.

⁷¹ V. takođe odluka o potvrđivanju optužnice, stav 31.

⁷² MKSJ, *Tužilac protiv Tadića*, IT-94-1, Žalbeno veće, [Odluka po interlokutornoj žalbi odbrane na nadležnost suda](#), 2. oktobar 1995, stav 6; ICTR, *Prosecutor v. Kanyabashi*, ICTR-96-15-T, pretresno veće, [Decision on the Defence Motion on Jurisdiction](#), 18. jun 1997, stav 6.

⁷³ Treba napomenuti da su MKSJ i ICTR uže tumačenje kategorije nadležnosti prihvatili tek po izmeni Pravilnika kojom su definisani prigovori na nadležnost. ICTR, *Nzitorera v. The Prosecutor*, ICTR-98-44-AR72, Žalbeno veće, [Decision Pursuant to Rule 72\(E\) of the Rules of Procedure and Evidence on Validity of Appeal of Joseph Nzitorera Regarding Chapter VII of the Charter of the United Nations](#), 10. jun 2004, stavovi 9–10; MKSJ, *Tužilac protiv Tolimira*, Žalbeno veće, IT-05-88/2-AR72.2, [Odluka po žalbi Zdravka Tolimira na odluku o podnescima optuženog u vezi sa zakonitošću hapšenja](#), 12. mart 2009, javno, stavovi 11–12; *Tužilac protiv Karadžića*, IT-95-5/18-T, Pretresno veće, [Odluka po podnesku kojim optuženi osporava pravnu valjanost i legitimnost Međunarodnog suda](#), 7. decembar 2009, javno, stav 8; STL, *Prosecutor v. Ayyash et al.*, STL-11-01/FT/AC/AR90.1, Žalbeno veće, [Decision on the Defence Appeals Against the Trial Chamber's "Decision on the Defence Challenges to the Jurisdiction and Legality of the Tribunal"](#), 24. oktobar 2012, stav 18. O slučajevima povrede prava koji ne mogu biti povod za osporavanje nadležnosti v. MKS, *Prosecutor v.*

mogu da se protumače kao pitanja nadležnosti jer ne potpadaju pod članove 6–9, u njihovom jasnom značenju, pa se stoga ne mogu razumeti kao prigovori na nadležnost.

55. Međutim, iako pomenute prigovore neće razmatrati sa stanovišta pravila 97(1)(a) Pravilnika, sudija za prethodni postupak će se prigovorima strana u postupku baviti shodno ovlašćenjima koje ima prema članu 39(1) Zakona.

56. Stoga sudija za prethodni postupak konstatuje da prigovori koje g. Tači, g. Veselji i g. Seljimi iznose na legalitet Specijalizovanih veća i tužilaštva ili prigovori koji se odnose na povredu njihovih ustavnih prava jesu dopušteni.

2. Zahtev za održavanje javne rasprave

57. Gospodin Seljimi zahteva od sudije za prethodni postupak da zakaže usmenu raspravu kako bi odbrana dobila priliku da se izjasni.⁷⁴ Tužilaštvo u odgovoru tvrdi da je taj zahtev g. Seljimija potpuno neutemeljen, te da ga stoga treba odbaciti.⁷⁵

58. Sudija za prethodni postupak podseća na to da je prema odredbama koje regulišu rad Specijalizovanih veća kod nekih pitanja održavanje sednice apsolutno neophodno, na primer za prvo stupanje osumnjičenih sudu i za statusne konferencije povodom obelodanjivanja materijala,⁷⁶ dok je kod drugih pitanja održavanje sednice stvar diskrecione odluke.⁷⁷

Lubanga, ICC-01/04-01/06-722, Žalbeno veće, [Judgment on the Appeal of Mr. Thomas Lubanga Dyilo against the Decision Defence Challenge to the Jurisdiction of the Court Pursuant to Article 19\(2\)\(a\) of the Statute of 3 October 2006](#) (u daljem tekstu: žalba protiv odluke o nadležnosti u predmetu *Lubanga*), 14. decembar 2006, javno, stavovi 21–22, 24.

⁷⁴ Seljimijev prigovor, stav 20(c); Seljimijeva replika, stav 31(c).

⁷⁵ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 43.

⁷⁶ Član 41(5) Zakona; pravilo 92 Pravilnika (prvo pristupanje sudu); pravilo 96 Pravilnika (statusne konferencije).

⁷⁷ Pravilo 95(2)(d) Pravilnika. KSC-BC-2020-06, F00178, sudija za prethodni postupak, *Odluka po zahtevu Kadrija Veseljija za privremeno puštanje na slobodu*, 22. januar 2021, javno, stav 62; F00150, sudija za prethodni postupak, *Odluka o predstojećem preispitivanju pritvora i izmeni roka za dostavljanje preliminarnih podnesaka*, 16. decembar 2020, javno, stav 18.

59. Sudija za prethodni postupak napominje da g. Seljimi svoj zahtev za održavanje usmene rasprave nije konkretno obrazložio. Imajući u vidu obimne i detaljne podneske koje su strane u postupku već dostavile, sudija za prethodni postupak smatra da nema potrebe za održavanjem usmene rasprave.

60. Stoga sudija za prethodni postupak odbacuje zahtev g. Seljimija za održavanje usmene rasprave.

B. PRIGOVORI NA LEGALITET SPECIJALIZOVANIH VEĆA I TUŽILAŠTVA

1. Trajanje mandata Specijalizovanih veća

61. Gospodin Tači tvrdi da je, shodno članu 162(13) Ustava, maksimalno trajanje mandata Specijalizovanih veća i tužilaštva isteklo 3. avgusta 2020, pet godina pošto je Skupština Kosova usvojila amandman br. 24 na Ustav, kojim je u Ustav unet član 162.⁷⁸ Utoliko su rad Specijalizovanih veća i tužilaštva, pa tako i izdavanje potvrđene optužnice, posle tog datuma neustavni.⁷⁹

62. Gospodin Tači podseća i na to da je Specijalizovano veće Ustavnog suda nedavno zaključilo da se amandmanom koji je predložen u avgustu 2020. ograničavaju prava i slobode garantovane u poglavlju II Ustava jer se u njemu ne poziva na razmenu pisama.⁸⁰ Gospodin Tači tvrdi da u slučaju nepodudarnosti između razmene pisama i Ustava prevagu ima Ustav.⁸¹ On smatra da se član 162(14) Ustava ne može tumačiti tako da omogućava beskonačno produžavanje mandata Specijalizovanih veća sve dok

⁷⁸ Tačijev podnesak o legalitetu Specijalizovanih veća i tužilaštva, stavovi 44-45.

⁷⁹ Tačijev podnesak o legalitetu Specijalizovanih veća i tužilaštva, stav 46.

⁸⁰ Tačijev podnesak o legalitetu Specijalizovanih veća i tužilaštva, stav 47, gde se upućuje na KSC-CC-2020-11, F00015, Specijalizovano veće Ustavnog suda, *Odluka po zahtevu za ocenu ustavnosti predloženih amandmana na Ustav Kosova* (u daljem tekstu: odluka po zahtevu za ocenu ustavnosti), 26. novembar 2020, javno, stav 69. Skupština Kosova ratifikovala je razmenu pisama između predsednika Kosova i visokog predstavnika iz 2014; v. zakon br. 04/L-274 o ratifikaciji međunarodnog sporazuma između Republike Kosovo i Evropske unije o Misiji Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu, 23. april 2014. U nastavku teksta za ta pisma korišćice se skraćenica „razmena pisama“.

⁸¹ Tačijev podnesak o legalitetu Specijalizovanih veća i tužilaštva, stav 48.

ne stigne obaveštenje o njegovom prestanku.⁸² Gospodin Tači tvrdi da se obaveštenje pomenuto u članu 162(14) Ustava odnosi samo na minimalno trajanje mandata Specijalizovanih veća, a da je njegovo maksimalno trajanje utvrđeno članom 162(13) Ustava.⁸³ Konačno, g. Tači tvrdi da Specijalizovana veća imaju pravo da preispitaju do kada treba da traje njihov mandat, te da bi to i trebalo da učine kako bi poštovala njegovo pravo da mu sudi sud ustanovljen zakonom.⁸⁴

63. Tužilaštvo u odgovoru tvrdi da g. Tači prenebregava merodavne zaključke Specijalizovanog veća Ustavnog suda, koje je utvrdilo da mandat Specijalizovanih veća nije ograničen na pet godina i da će ona nastaviti da rade sve dok Savet EU ne dostavi Kosovu obaveštenje o prestanku njihovog mandata.⁸⁵ Tužilaštvo upućuje i na sam tekst razmene pisama, u kom se precizira da će mandat Specijalizovanih veća biti produžen sve do okončanja postupaka.⁸⁶ Tužilaštvo smatra da bi upravo amandmanom koji je predložio tadašnji predsednik Tači bili uklonjeni važni zaštitni mehanizmi koji garantuju nastavak „bezbed[nog], nezavis[nog], nepristras[nog], pravič[nog] i delotvor[nog]“ rada Specijalizovanih veća.⁸⁷

64. Gospodin Tači u replici tvrdi da se tužilaštvo poziva na nešto što je puki *obiter dictum* Specijalizovanog veća Ustavnog suda.⁸⁸ U prilog toj tvrdnji g. Tači ukazuje na to da se u operativnom delu presude Specijalizovanog veća Ustavnog suda o tom pitanju ne kaže ništa, već da se samo, shodno članu 144(3) Ustava, razmatra pitanje da li je bilo ograničavanja prava ili sloboda garantovanih poglavljem II Ustava.⁸⁹ Zato g. Tači smatra da sudija za prethodni postupak treba da razmotri pitanje prestanka

⁸² Tačijev podnesak o legalitetu Specijalizovanih veća i tužilaštva, stav 49.

⁸³ Tačijev podnesak o legalitetu Specijalizovanih veća i tužilaštva, stavovi 50–51.

⁸⁴ Tačijev podnesak o legalitetu Specijalizovanih veća i tužilaštva, stavovi 51–52.

⁸⁵ Odgovor tužilaštva: dokument F259, stav 30.

⁸⁶ Odgovor tužilaštva: dokument F259, stav 31.

⁸⁷ Odgovor tužilaštva: dokument F259, stav 32.

⁸⁸ Tačijeva replika na dokument F259, stav 29.

⁸⁹ Tačijeva replika na dokument, stav 29.

mandata Specijalizovanih veća ili da to pitanje prosledi Specijalizovanom veću Ustavnog suda.⁹⁰

65. Sudija za prethodni postupak ukazuje na to da se Specijalizovano veće Ustavnog suda već osvrnulo na tvrdnju tadašnjeg predsednika Tačija da je član 162(13) i (14) Ustava dvosmislen i da bi se mogao protumačiti tako da je mandat Specijalizovanih veća ograničen na pet godina, te da je izjavilo da „ne vidi kako bi se ov[e] odredb[e] mogl[e] tumačiti na taj način“.⁹¹ Zatim je Specijalizovano veće Ustavnog suda nedvosmisleno zaključilo da je članom 162(13) i (14) Ustava predviđeno da se, u slučaju da nema obaveštenja o prestanku mandata, mandat Specijalizovanih veća nastavlja i posle prvog petogodišnjeg mandata sve dok ne stigne obaveštenje o njegovom prestanku.⁹² Specijalizovano veće Ustavnog suda zaključilo je i da je nastavljanje mandata Specijalizovanih veća i tužilaštva u skladu s razmenom pisama, u kojoj je jasno rečeno da se mandat Specijalizovanih veća nastavlja sve dok Savet EU ne obavesti Kosovo da su završene istrage i postupci pokrenuti na osnovu njih.⁹³

66. Pošto je za tadašnjeg predsednika Tačija „dvosmislenost“ odredbe o dužini mandata Specijalizovanih veća bila osnov na kom je predložio amandmane na stavove 13 i 14 člana 162 Ustava,⁹⁴ ocena o mandatu Specijalizovanih veća koju je iznelo Specijalizovano veće Ustavnog suda ne predstavlja puki *obiter dictum*, već je, naprotiv, suštinski značajna za sagledavanje implikacija koje bi imali Tačijevi predloženi amandmani i za pitanje da li bi se njima ograničila osnovna prava i slobode lica koja učestvuju u sudskim postupcima.⁹⁵ Pored toga, sudija za prethodni postupak

⁹⁰ Tačijeva replika na dokument, stav 30.

⁹¹ Odluka po zahtevu za ocenu ustavnosti, stav 65.

⁹² Odluka po zahtevu za ocenu ustavnosti, stav 66.

⁹³ Odluka po zahtevu za ocenu ustavnosti, stav 67.

⁹⁴ Odluka po zahtevu za ocenu ustavnosti, stavovi 41–42, 65–67.

⁹⁵ Odluka po zahtevu za ocenu ustavnosti, stavovi 68–69.

napominje da se Specijalizovano veće Ustavnog suda osvrnulo i na tehničku grešku u članu 162(14) Ustava, gde se omaškom upućuje na stav 12 umesto na stav 13.⁹⁶

67. Sudija za prethodni postupak podseća na to da su odluke Specijalizovanog veća Ustavnog suda, shodno članu 116(1) Ustava i članu 49(1) Zakona, obavezujuće u svakom njihovom delu. Pošto se Specijalizovano veće Ustavnog suda detaljno izjasnilo o trajanju mandata Specijalizovanih veća, nebitno je to što te zaključke nije ponovilo i u dispozitivu te presude. Stoga sudija za prethodni postupak smatra da nema osnova da ponovo razmatra pitanja o kojima je Specijalizovano veće Ustavnog suda već donelo odluku.

68. Stoga sudija za prethodni postupak odbacuje prigovore koji se odnose na trajanje mandata Specijalizovanih veća.

2. Zakonitost istrage koju sprovodi tužilaštvo

69. Gospodin Tači tvrdi da za istragu tužilaštva povodom Izveštaja Saveta Evrope nije postojao ni pravni ni ustavni osnov, budući da tužilaštvo, prema slovu člana 1(2) Zakona, ne može da vodi nove istrage.⁹⁷ Tači precizira da za istragu, shodno članovima 3(2)(c) i 19(2) Zakona i pravilu 4 Pravilnika uzetim zajedno, važe rokovi izneti u ZKPK, pošto ni u Zakonu ni u Pravilniku nije preciziran rok u kom se istraga može sprovoditi.⁹⁸ Članom 159 ZKPK utvrđeno je da istraga mora da bude završena u roku od dve godine i da se automatski obustavlja ukoliko se ne podigne optužnica ili ukoliko istraga ne bude prekinuta.⁹⁹ Imajući u vidu taj kontekst, g. Tači tvrdi da je SIRG istrage povezane s Izveštajem Saveta Evrope pokrenula 2011. godine i da su one, u tom trenutku, vođene u skladu sa ZKPK.¹⁰⁰ Gospodin Tači dalje napominje da je

⁹⁶ Odluka po zahtevu za ocenu ustavnosti, stav 70.

⁹⁷ Tačijev podnesak o legalitetu Specijalizovanih veća i tužilaštva, stav 53.

⁹⁸ Tačijev podnesak o legalitetu Specijalizovanih veća i tužilaštva, stavovi 54–55.

⁹⁹ Tačijev podnesak o legalitetu Specijalizovanih veća i tužilaštva, stav 55.

¹⁰⁰ Tačijev podnesak o legalitetu Specijalizovanih veća i tužilaštva, stav 56.

SIRG 2014. saopštila da je prikupila dovoljno dokaza u prilog optužnici,¹⁰¹ ali da je optužnica dostavljena tek 2020, devet godina po početku istrage.¹⁰² Zato g. Tači insistira na tome da optužnica nije podignuta u roku od dve godine, kako je to predviđeno u ZKPK, te da stoga „novu“ istragu tužilaštva treba proglasiti nezakonitom i odbaciti sve optužbe zasnovane na njoj.¹⁰³

70. Tužilaštvo u odgovoru kaže da g. Tači greši kad se poziva na ZKPK, jer je članom 3 Zakona utvrđeno da zakoni Kosova važe samo ukoliko su izričito uključeni u Zakon i njime usvojeni.¹⁰⁴ Tužilaštvo dalje navodi da su se sudije Specijalizovanih veća morale pridržavati ZKPK kad su usvajale Pravilnik, ali da član 159 ZKPK nikad nije prenet u Pravilnik.¹⁰⁵ Naprotiv, pravilom 47 Pravilnika utvrđeno je da istragu treba dovršiti „u razumnom roku“ nakon što lice dobije status osumnjičenog i bude upoznato s tim; osim toga, već je konstatovano da je takav režim u potpunosti usaglašen s odredbama EKLjP o okončanju istrage.¹⁰⁶

71. Tužilaštvo, dalje, tvrdi da mu i Zakon i Pravilnik daju široka ovlašćenja da vodi istrage, te da se ne može tvrditi da je istekao rok za vršenje istrage o pitanjima o kojima je SIRG već sprovela istragu.¹⁰⁷ Štaviše, tužilaštvo dodaje da član 159 ZKPK ne bi bio prekršen čak i da jeste otpočelo „novu“ istragu po Izveštaju Saveta Evrope, pošto bi takva istraga bila „potpuno nova“.¹⁰⁸

72. Gospodin Tači u replici kaže da je u trenutku u kom je SIRG vršila istragu ZKPK bio jedini pravni instrument kojim se uređuju krivične istrage, a da je Pravilnik sačinjen kasnije, te da ga tim pre treba tumačiti konformno ZKPK-u.¹⁰⁹ Gospodin Tači

¹⁰¹ Tačijev podnesak o legalitetu Specijalizovanih veća i tužilaštva, stav 57.

¹⁰² Tačijev podnesak o legalitetu Specijalizovanih veća i tužilaštva, stav 58.

¹⁰³ Tačijev podnesak o legalitetu Specijalizovanih veća i tužilaštva, stav 59.

¹⁰⁴ Odgovor tužilaštva: dokument F259, stavovi 23–24.

¹⁰⁵ Odgovor tužilaštva: dokument F259, stavovi 24-25.

¹⁰⁶ Odgovor tužilaštva: dokument F259, stav 25.

¹⁰⁷ Odgovor tužilaštva: dokument F259, stav 28.

¹⁰⁸ Odgovor tužilaštva: dokument F259, stav 29.

¹⁰⁹ Tačijeva replika na dokument F259, stavovi 23–24.

podseća na to da se, prema članu 104 ZKPK, moraju navesti datum i vreme pokretanja istrage da bi sud mogao da oceni da li je istraga pokrenuta u saglasnosti s članom 159 ZKPK, dok se procedura za pokretanje istrage i njeno maksimalno trajanje ne pominju ni u Zakonu ni u Pravilniku.¹¹⁰ Stoga tužilaštvo greši kad se poziva na to da se u Pravilniku poštuju kriterijumi izneti u EKLjP.¹¹¹ Konačno, g. Tači ponavlja da tužilaštvo nije imalo zakonsko ovlašćenje da sprovede potpuno novu krivičnu istragu, budući da su za to istekli svi rokovi.¹¹²

73. Sudija za prethodni postupak, za početak, podseća na to da je članom 3(2)(b)–(c) i (4) Zakona nedvosmisleno utvrđeno da Specijalizovana veća sude i rade, između ostalog, i u skladu sa Zakonom kao *lex specialis*, a da se druge odredbe kosovskih zakona primenjuju samo ako su izričito uključene u Zakon kao merodavne. Shodno pravilu 4(1) Pravilnika, Pravilnik se tumači u skladu s normativnim okvirom izloženim u članu 3 Zakona. Imajući to sve u vidu, sudija za prethodni postupak ukazuje na to da član 159(1) ZKPK, na koji se Tači poziva kad tvrdi da je rok u kom tužilaštvo može da vrši istrage istekao, nije izričito uključen u Zakon niti je na bilo koji način prenet u Pravilnik.¹¹³

74. Iako ima u vidu da je članom 19(2) Zakona utvrđeno da se Specijalizovana veća prilikom usvajanja Pravilnika rukovode ZKPK-om, sudija za prethodni postupak smatra neubedljivom Tačijevu tvrdnju da ta odredba, kada se tumači zajedno s članom 3 Zakona i pravilom 4 Pravilnika, navodi na zaključak da su za ovo pitanje merodavne odredbe ZKPK-a, uključujući i član 159(1). Sudija za prethodni postupak, pre svega, smatra da član 19(2) Zakona ne sadrži obavezu da se u Zakon unesu apsolutno isti kriterijumi kakvi postoje u ZKPK, jer bi takva obaveza bila formulisana izričito. Prema

¹¹⁰ Tačijeva replika na dokument F259, stavovi 24–26.

¹¹¹ Tačijeva replika na dokument F259, stav 26.

¹¹² Tačijeva replika na dokument F259, stav 27.

¹¹³ Slično tome, KSC-BC-2018-01, F00180/RED, sudija pojedinac, *Javna redigovana verzija odluke po zahtevu za izdavanje naloga specijalizovanom tužiocu da okonča istragu protiv Dritona Lajčija* (u daljem tekstu: odluka o istrazi protiv g. Lajčija), 23. jul 2021, javno, stav 16.

tumačenju sudije za prethodni postupak, formulacija „rukovode se“ znači da sudije Specijalizovanih veća prilikom usvajanja Pravilnika, doduše, moraju imati u vidu ZKPK, ali da nisu vezane konkretnim odredbama iz njega.¹¹⁴ Stoga sudija za prethodni postupak konstatuje da član 159 ZKPK nije merodavan za ovo pitanje i da se rok od dve godine ne odnosi na istrage koje sprovodi tužilaštvo.

75. Osim toga, sudija za prethodni postupak skreće pažnju na to da je Pravilnikom utvrđena procedura za pritužbe zbog predugačke istrage. Konkretno, pravilom 47(1) Pravilnika utvrđeno je da lice koje dobije status osumnjičenog i bude upoznato s tim može da podnese pritužbu zbog toga što istraga protiv njega predugo traje i zatraži od tužilaštva da je okonča. Iako Pravilnikom nije utvrđeno maksimalno trajanje istrage, podrazumeva se da će se procena njenog razumnog trajanja vršiti za svaki slučaj posebno.¹¹⁵ To znači da je pravilom 47 Pravilnika utvrđen kriterijum prema kom će se, ako to bude potrebno, prosuđivati o Tačijevoj pritužbi na trajanje istrage. Konačno, sudija za prethodni postupak podseća na to da je Specijalizovano veće Ustavnog suda potvrdilo pravilo 47 i konstatovalo da je ono usaglašeno s Ustavom.¹¹⁶

76. Što se, uopštenije, tiče Tačijeve tvrdnje da tužilaštvo nije imalo ovlašćenje da vodi istrage ili podiže optužnice o pitanjima o kojima je SIRG već sprovela istragu, sudija za prethodni postupak napominje da je članom 35(2) Zakona utvrđeno da je tužilaštvo ovlašćeno i nadležno i za to da sprovodi krivične istrage i da preduzima nove ili tekuće krivične istrage iz stvarne nadležnosti Specijalizovanih veća. Iz formulacije člana 35(2) Zakona proizlazi da tužilaštvo neće biti sprečavano da vodi nove istrage, ili da nastavlja da vodi tekuće, o činjenicama kakve su one u osnovi optužbi protiv g. Tačija, i to čak i ako je SIRG o sličnim činjenicama već sprovela istrage, pod uslovom da to

¹¹⁴ V. takođe odluka o istrazi protiv g. Lajčija, stav 17.

¹¹⁵ Slično tome, odluka o istrazi protiv g. Lajčija, stavovi 27–28.

¹¹⁶ KSC-CC-PR-2017-01, F00004, Specijalizovano veće Ustavnog suda, *Odluka o oceni ustavnosti Pravilnika o postupku i dokazima usvojenog na plenarnoj sednici 17. marta 2017. i upućenog Specijalizovanom veću Ustavnog suda u skladu sa članom 19(5) Zakona br. 05/L-053 o Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu* (u daljem tekstu: odluka od 17. marta 2017. o Pravilniku), 26. april 2017, javno, stav 107.

činji u skladu s odredbama o zaštiti prava optuženog na pravično suđenje, iznetim u Zakonu i u Pravilniku, na primer u pravilu 47. Svako drugo tumačenje bilo bi u suprotnosti s jasnim smislom člana 35(2) Zakona.

77. Stoga sudija za prethodni postupak zaključuje da tvrdnje g. Tačija o pitanju zakonitosti istrage treba odbaciti.

C. NAVODI O POVREDI USTAVNIH PRAVA

78. Optuženi tvrde da su povređena neka njihova ustavna prava, konkretno, pravo da im sudi nezavisan i nepristrasan sud ustanovljen zakonom, pravo da im se sudi u razumnom roku i pravo na prezumpciju nevinosti. Prema članu 162(2) Ustava, Specijalizovana veća i Specijalizovano tužilaštvo garantovaće prava sadržana u poglavlju II Ustava, a posebno će delovati u skladu sa standardima ljudskih prava. Shodno članu 55 Ustava i članu 2 Zakona, osnovna prava i slobode mogu se ograničiti samo u meri u kojoj je to neophodno da bi se ispunile potrebe od vitalnog značaja, kako je to izneto u članu 2 Zakona. Osim toga, u članu 54 Ustava kaže se da svako ima pravo na delotvorno pravno sredstvo ukoliko se utvrdi da je povređeno neko od prava garantovanih Ustavom.

79. Gospodin Tači je od sudije za prethodni postupak zatražio da se oglasi nenadležnim zato što su, kako tvrdi, njegova, Tačijeva, prava povređena.¹¹⁷ Sudija za prethodni postupak napominje da sudija u takvim slučajevima ima diskreciono pravo da odluči da li da se oglasi nenadležnim ili ne.¹¹⁸ Sudija može da se oglasi nenadležnim ako se pokaže da bi zbog teškog i dramatičnog kršenja prava optuženog integritet

¹¹⁷ Tačijev prigovor, stavovi 2, 54.

¹¹⁸ Slično tome, MKS, [žalba protiv odluke o nadležnosti u predmetu Lubanga](#), stav 28; ICTR, *Prosecutor v. Barayagwiza*, ICTR-97-19-AR72, Žalbeno veće, [Decision](#) (u daljem tekstu: odluka u predmetu *Barayagwiza*), 3. novembar 1999, stav 74.

suda bio narušen.¹¹⁹ To znači da samo izuzetni slučajevi kršenja ljudskih prava mogu da budu osnov za to da se sudija oglasi nadležnim.¹²⁰ U većini slučajeva, takvo bi sredstvo bilo nesrazmerno, s obzirom na štetu koja se nanosi optuženom.¹²¹ To naročito važi onda kada su u pitanju viši interesi, kakvi po pravilu postoje u sudskim postupcima koji se vode zbog teških krivičnih dela prema međunarodnom pravu.¹²² Sudija za prethodni postupak će u nastavku najpre oceniti da li su prava optuženog zaista povređena. Samo ako utvrdi da jesu, sudija za prethodni postupak razmotriće mogućnost da se oglasi nenadležnim.

1. Pravo lica da mu sudi sud ustanovljen zakonom

80. Gospodin Tači tvrdi da Specijalizovana veća nisu sud „ustanovljen zakonom“ u smislu člana 6(1) EKLjP.¹²³ S tim u vezi g. Tači ukazuje na to da Zakon ni u jednom trenutku nije prosleđen Ustavnom sudu Kosova kako bi se ispitalo da li je usaglašen s Ustavom i s EKLjP.¹²⁴

81. Gospodin Tači smatra da su Specijalizovana veća mnoge svoje odlike preuzela od drugih međunarodnih ili hibridnih sudova, za koje se pak polazi od toga da su u skladu s međunarodnim standardima; međutim, odredbe Ustava trebalo bi podvrgnuti strožoj analizi.¹²⁵ Presuda koju je Ustavni sud Kosova doneo 15. aprila 2015. (u daljem tekstu: presuda Ustavnog suda Kosova) nije merodavna za odbranu

¹¹⁹ Slično tome, MKS, [žalba protiv odluke o nadležnosti u predmetu Lubanga](#), stav 30; MKSJ, *Tužilac protiv Miće Stanisića*, IT-08-91-A, Žalbeno veće, [Decision on Mićo Stanišić Motion Requesting a Declaration of Mistrial and Stojan Župljanin's Motion to Vacate Trial Judgement](#), 2. april 2014, stav 35; ICTR, odluka u predmetu *Barayagwiza*, stav 74.

¹²⁰ MKSJ, *Tužilac protiv Karadžića*, IT-95-5/18-AR73.4, Žalbeno veće, [Odluka po Karadžićevoj žalbi na odluku Pretresnog vijeća u vezi s navodnim sporazumom sa Holbrookeom](#), 12. oktobar 2009, stavovi 45, 46. Slično tome, MKS, [žalba protiv odluke o nadležnosti u predmetu Lubanga](#), stavovi 30–31.

¹²¹ MKSJ, *Tužilac protiv Šešelja*, IT-03-67-T, Pretresno veće, [Odluka po usmenom zahtevu optuženog u vezi sa zloupotrebom postupka](#) (u daljem tekstu: odluka u predmetu *Šešelj*), 10. februar 2010, stav 22.

¹²² MKSJ, [odluka u predmetu Šešelj](#), stav 22.

¹²³ Tačijev prigovor, stavovi 36–38.

¹²⁴ Tačijev prigovor, stav 39.

¹²⁵ Tačijev prigovor, stavovi 40–41.

ustavnosti Specijalizovanih veća jer se Ustavni sud u njoj bavi samo amandmanom br. 24 na Ustav.¹²⁶ Gospodin Tači tvrdi da Specijalizovana veća, u meri u kojoj *de jure* i *de facto* funkcionišu nezavisno od sudskog sistema na Kosovu i odvojeno od njega, otvoreno krše Ustav i zabranu osnivanja vanredenih sudova, utvrđenu i Ustavom i članom 6(1) EKLjP.¹²⁷

82. Gospodin Veselji smatra da je Ustavni sud Kosova prerano razmatrao pitanje da li je formiranjem Specijalizovanih veća prekršen član 103(7) Ustava, zato što u tom trenutku nije u obzir uzeo i Zakon.¹²⁸ Gospodin Veselji tvrdi da sad postoji valjan razlog da se zaključak Ustavnog suda Kosova ponovo razmotri.¹²⁹

83. Tužilaštvo u odgovoru podseća na to da je Ustavni sud Kosova zaključio da je formiranje Specijalizovanih veća saglasno članu 103(7) Ustava i dodaje da g. Tači i g. Veselji ne pokreću nova pitanja, te da njihove tvrdnje stoga treba odbaciti.¹³⁰ Tužilaštvo smatra da je to što Ustavni sud Kosova nije analizirao Zakon irelevantno, jer su sve njegove osporavane odlike već eksplicitno razmatrane u dokumentima o kojima je Ustavni sud Kosova odlučivao u datom trenutku.¹³¹ Tužilaštvo tvrdi da je postojanje Specijalizovanih veća u saglasnosti s članom 103(7) Ustava utoliko što ona (i) i dalje funkcionišu u okviru pravosudnog sistema Kosova, što su (ii) zasnovana na zakonu i što su (iii) neophodna.¹³²

84. Gospodin Tači u replici tvrdi da tužilaštvo ignoriše činjenicu da Ustavni sud Kosova nije analizirao Zakon i da nije doneo nikakvu odluku o sudu koji je njime osnovan.¹³³

¹²⁶ Tačijev prigovor, stav 41, gde se upućuje na presudu Ustavnog suda Kosova.

¹²⁷ Tačijev prigovor, stavovi 41–43.

¹²⁸ Veseljijev prigovor, stav 3.

¹²⁹ Veseljijev prigovor, stavovi 4, 21.

¹³⁰ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 3.

¹³¹ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stavovi 4–8.

¹³² Odgovor tužilaštva: dokument F260, stavovi 9–14, 18.

¹³³ Tačijeva replika na dokument F260, stavovi 2-3.

85. Gospodin Veselji u replici tvrdi da Ustavni sud Kosova nije preispitao Zakon.¹³⁴ On smatra da je pogrešno tvrditi da je članom 162 Ustava jasno predviđeno posebno merodavno pravo, jer se u članu 162(6) Ustava izričito upućuje na Pravilnik o postupku i dokazima, a ne na Zakon.¹³⁵ Gospodin Veselji smatra da je Ustavni sud Kosova samo *prima facie* ocenio kako bi specijalizovani sud trebalo da izgleda, što znači da je pošao od toga da će Specijalizovana veća svoju delatnost obavljati na osnovu domaćeg materijalnog krivičnog prava.¹³⁶

86. Sudija za prethodni postupak napominje da je pravo lica da mu sudi sud ustanovljen zakonom apsolutno pravo, pravo koje se ne može ograničavati.¹³⁷ Imajući to na umu, Ustavni sud Kosova je prilikom ocene ustavnog amandmana br. 24 o osnivanju Specijalizovanih veća zaključio da su ispunjena dva formalna uslova iz člana 103(7) Ustava: da specijalizovani sud (i) bude zasnovan na zakonu i da bude (ii) neophodan.¹³⁸ Razmatrajući uslov da sud mora biti „zasnovan na zakonu”, Ustavni sud Kosova uputio je na praksu ESLjP, naglasivši da je pomenuti uslov ugrađen u član 6 EKLjP kako bi se sprečilo da organizacija pravosudnog tela zavisi od diskrecionih odluka izvršne vlasti i obezbedilo da ona bude regulisana zakonom donetim u skupštini.¹³⁹ Ustavni sud Kosova zaključio je da je uslov da sud mora biti „ustanovljen zakonom” ispunjen zato što su Specijalizovana veća predloženim amandmanom br. 24, koji je sada član 162 Ustava, integrisana u pravni sistem Kosova i zato što je od Skupštine Kosova zatraženo da usvoji poseban zakon kojim će se regulisati organizacija, rad i nadležnost Specijalizovanih veća.¹⁴⁰ To znači da je Ustavni

¹³⁴ Veseljjeva replika, stav 5.

¹³⁵ Veseljjeva replika, stavovi 6–9.

¹³⁶ Veseljjeva replika, stavovi 10–14.

¹³⁷ Komitet za ljudska prava, CCPR/C/GC/32, *Opšti komentar br. 32* (u daljem tekstu: opšti komentar br. 32 Komiteta za ljudska prava), 23. avgust 2007, stav 18.

¹³⁸ Odluka Ustavnog suda Kosova, stavovi 45–53.

¹³⁹ Odluka Ustavnog suda Kosova, stavovi 47–48, gde se upućuje na ESLjP, *Fruni v. Slovakia*, br. 8014/07, [Judgment](#), 21. jun 2011, stav 142; *Erdem v. Germany*, br. 38321/97, [Decision](#), 9. decembar 1999. V. takođe ESLjP, *Richert v. Poland*, br. 54809/07, [Judgment](#), 25. oktobar 2011, stav 42.

¹⁴⁰ Član 162(1) Ustava; presuda Ustavnog suda Kosova, stavovi 46, 55.

sud Kosova jasno pošao od toga da će biti usvojen specijalni zakon. S tim u vezi, sudija za prethodni postupak napominje da je Skupština Kosova 3. avgusta 2015. zaista i usvojila Zakon.

87. Kao što je već rečeno, uslovom da sud mora biti „ustanovljen zakonom“, koji odražava princip vladavine prava, garantuje se postojanje pravnog osnova za osnivanje sudova, a sudovi štite od nezakonitog uticaja spolja, naročito od uticaja izvršne vlasti.¹⁴¹ Upravo se toga Ustavni sud Kosova i držao kad je ocenjivao amandman br. 24 i osnivanje Specijalizovanih veća i isticao da će Skupština usvojiti poseban zakon kojim će se regulisati njihova organizacija, rad i nadležnost. To što je Zakon usvojen tek pošto je Ustavni sud Kosova doneo pomenutu odluku ne diskredituje zaključke Ustavnog suda Kosova. Uostalom, Ustavni sud Kosova je preko razmene pisama u relevantnom trenutku imao uvid u relevantna obeležja Zakona.¹⁴² U vezi s tim, sudija za prethodni postupak napominje da je u razmeni pisama razmatrana i mogućnost osnivanja specijalizovanog suda s (i) posebnim, za tu svrhu namenjenim sudskim većima, (ii) međunarodnim osobljem, (iii) posebnim statutom i pravilnikom o postupku i dokazima, (iv) angažovanjem EU i (v) nezavisnim režimom izbora i imenovanja sudija.¹⁴³ Pored toga, specijalizovana nadležnost Specijalizovanih veća izričito je utvrđena članom 162(1) Ustava, a Ustavni sud Kosova nju je priznao kao osnov po kom je konstatovao neophodnost njihovog osnivanja.¹⁴⁴ Sudija za prethodni postupak napominje da se u članu 6(1) EKLjP ne iznosi uslov da se u zakonskim propisima način na koji će sud funkcionisati razradi do poslednjeg detalja jer je dovoljno da je pravni okvir za njegovu organizaciju ustanovljen zakonom.¹⁴⁵

¹⁴¹ ESLjP, *Guðmundur Andri Ástráðsson v. Iceland* [GC] (u daljem tekstu: predmet *Guðmundur Andri Ástráðsson v. Iceland* [GC]), br. 26374/18, [Judgment](#), 1. decembar 2020, stav 236.

¹⁴² Odluka Ustavnog suda Kosova, stav 38.

¹⁴³ Razmena pisama, str. 8–9.

¹⁴⁴ Odluka Ustavnog suda Kosova, stavovi 51–53.

¹⁴⁵ Evropska komisija za ljudska prava, [Zand v. Austria](#), 7360/76, 12. oktobar 1978, stav 69.

88. Stoga sudija za prethodni postupak zaključuje da je nesporno da su Specijalizovana veća osnovana zakonom.

2. Pravo lica da mu sudi nezavisan i nepristrasan sud

89. Sudija za prethodni postupak sada će razmotriti pitanje da li se zbog pojedinih aspekata Zakona koje su istakli g. Tači, g. Veselji i g. Seljimi može osporiti postulat da su Specijalizovana veća nezavisan i nepristrasan sud.

90. Gospodin Tači tvrdi da Specijalizovana veća ne ispunjavaju uslove nezavisnosti i nepristrasnosti, utvrđene članom 6(1) EKLJP, kao ni druge relevantne međunarodne standarde.¹⁴⁶ On osporava sledeća obeležja Specijalizovanih veća koja, kako navodi, ograničavaju njihovu autonomnost: (i) u sistem finansiranja i revizije uključene su „treće države kontributori” i angažuje se detaširano osoblje, u koje spada i specijalizovani tužilac; (ii) sudije se ne imenuju na jasno definisan period, a komisija za njihov izbor posluje po „nedovoljno jasnim pravnim odredbama”; (iii) sudije dobijaju naknadu po danima rada; (iv) odredbe prema kojima se sudije Specijalizovanih veća razrešavaju dužnosti neodređene su; (v) predsedniku Specijalizovanih veća dato je diskreciono ovlašćenje da odlučuje kog će sudiju s liste međunarodnih sudija rasporediti na koji predmet; (vi) šef Euleksa učestvuje u imenovanju sudija i njihovom razrešavanju, kao i u administrativnoj i finansijskoj organizaciji Specijalizovanih veća; i (vii) ne primenjuju se pravila kosovskog zakonodavstva o imenovanju sudija i tužilaca, upravi i pravnim sredstvima protiv sudija i tužilaca.¹⁴⁷

91. Gospodin Veselji tvrdi da sledeće okolnosti pokazuju da su Specijalizovana veća *de facto* vanredni sud: (i) osnovana su da bi rešavala u unapred utvrđenom broju

¹⁴⁶ Tačijev prigovor, stavovi 47, 49–51.

¹⁴⁷ Tačijev prigovor, stav 48.

predmeta;¹⁴⁸ (ii) procedura za imenovanje sudija odstupa od one koja je utvrđena u poglavlju VII Ustava, a to se vidi po tome što sudije Specijalizovanih veća nisu formalno povezane sa sudstvom Kosova;¹⁴⁹ i (iii) Specijalizovana veća imaju primat u odnosu na sve druge kosovske sudove i odstupaju od krivičnog postupka i merodavnih domaćih zakona Kosova.¹⁵⁰

92. Gospodin Seljimi smatra da pravila o zapošljavanju u Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu, kojima je isključena mogućnost da u njima rade i kosovski Albanci, nisu samo diskriminatorna, nepravedna i bez osnova u Zakonu,¹⁵¹ već su i u totalnoj suprotnosti sa činjenicom da su instance Specijalizovanih veća vezane za postojeće nivoe kosovskog sudskog sistema,¹⁵² kao i s praksom drugih hibridnih i *ad hoc* sudova.¹⁵³ Pored toga, g. Seljimi tvrdi da su članovi 26 i 28 Zakona, po svoj prilici, zasnovani na pretpostavci da samo međunarodne sudije mogu biti nezavisne.¹⁵⁴ Gospodin Seljimi smatra da se politikom zapošljavanja koju vode Specijalizovana veća narodu Kosova i optuženima ozbiljno uskraćuje pravda i krše član 7 Ustava¹⁵⁵ i član 14 EKLjP, kojima su zabranjene direktna i indirektna diskriminacija.¹⁵⁶

93. Tužilaštvo u odgovoru iznosi tvrdnju da su u Ustavu, Zakonu, Pravilniku, Pravilniku o raspoređivanju sudija i Kodeksu sudijske etike izneta detaljna pravila za

¹⁴⁸ Veseljijev prigovor, stavovi 8–9. Sudija za prethodni postupak napominje da su prigovori koje Veselji iznosi formulisani isključivo u kontekstu tvrdnje da Specijalizovana veća predstavljaju vanredni sud i da Veselji zapravo traži da se to pitanje prosledi Specijalizovanom veću Ustavnog suda; pošto se, međutim, prigovori na imenovanje sudija i pravno ustrojstvo Specijalizovanih veća dotiču i pitanja njihove nezavisnosti i nepristrasnosti, sudija za prethodni postupak će o tome raspravljati tamo gde bude razmatrao slične argumente kakve su izneli g. Tači i g. Seljimi. O prigovorima g. Veseljija koji se tiču stvarne nadležnost Specijalizovanih veća i o njegovom zahtevu da se to pitanje prosledi Specijalizovanom veću Ustavnog suda biće govora u nastavku.

¹⁴⁹ Veseljijev prigovor, stavovi 10–11.

¹⁵⁰ Veseljijev prigovor, stavovi 12–19.

¹⁵¹ Seljimijev prigovor, stavovi 9, 13–14

¹⁵² Seljimijev prigovor, stav 5.

¹⁵³ Seljimijev prigovor, stav 11.

¹⁵⁴ Seljimijev prigovor, stav 7.

¹⁵⁵ Seljimijev prigovor, stavovi 14–16.

¹⁵⁶ Seljimijev prigovor, stavovi 17–19.

kandidovanje, imenovanje, razrešavanje i mandat sudijâ i da je njima ograničena i sprečena mogućnost da Specijalizovana veća rade diskreciono, te zagarantovano da će ona biti nezavisna u odnosu na spoljne uticaje.¹⁵⁷ Tužilaštvo tvrdi da je Specijalizovano veće Ustavnog suda već potvrdilo organizaciju Specijalizovanih veća i postojeći prenos ovlašćenja na predsednika Specijalizovanih veća.¹⁵⁸ Što se tiče sudija Specijalizovanih veća, tužilaštvo upućuje na članove 27(1), 31(1) i 33(4) i (5) Zakona, kojima se garantuje da će sudije Specijalizovanih veća biti nepristrasne ličnosti visokog morala i integriteta, koje će svoj posao obavljati u skladu s Ustavom i međunarodnim pravom ljudskih prava.¹⁵⁹ Osim toga, tužilaštvo smatra da ni finansiranje Specijalizovanih veća, ni učešće Euleksa, ni praksa detaširanja međunarodnog osoblja nisu u suprotnosti s principom nezavisnosti, budući da je pomenutom regulativom zagarantovano da će Specijalizovana veća biti imuna na mešanje spolja.¹⁶⁰ Tužilaštvo smatra da su tvrdnje koje je g. Tači izneo na račun specijalizovanog tužioca neosnovane i da kriterijumi nezavisnosti i nepristrasnosti, utvrđeni članom 6(1) EKLJP, ne važe za strane u postupku već za sud u celini.¹⁶¹

94. Tužilaštvo se u odgovoru osvrće i na tvrdnje g. Veseljija i kaže da kriterijumi Venecijanske komisije ne menjaju ništa na analizi koju je iznelo.¹⁶² Tužilaštvo skreće pažnju na to da ima sudova čija je nadležnost daleko uža od one koja je data Specijalizovanim većima, te da Specijalizovana veća nisu jedinstvena institucija kakva nema preedana u istoriji savremenog krivičnog pravosuđa.¹⁶³ Tužilaštvo smatra da ustavnost Specijalizovanih veća nije dovedena u pitanje time što u njima radi međunarodno osoblje, što za imenovanje sudija postoji posebna procedura i što se

¹⁵⁷ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 14.

¹⁵⁸ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 14, gde se upućuje na odluku od 17. marta 2017. o Pravilniku, stavovi 33–34.

¹⁵⁹ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 16.

¹⁶⁰ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stavovi 16–17.

¹⁶¹ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 15.

¹⁶² Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 19.

¹⁶³ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stavovi 19–20.

Specijalizovana veća rukovode sopstvenim statutom i pravilima.¹⁶⁴ Osim toga, tužilaštvo tvrdi da primat koji Specijalizovana veća imaju nad drugim kosovskim sudovima prosto odražava njihov status specijalizovanog suda.¹⁶⁵

95. Konačno, tužilaštvo u odgovoru zahteva da se prigovori g. Seljimija odbace bez razmatranja jer je nemoguće utvrditi da li su relevantni za nadležnost Specijalizovanih veća.¹⁶⁶ Konkretno, tužilaštvo tvrdi da g. Seljimi nije naveo na koja se prava iz EKLJP odnosi tvrdnja o diskriminaciji i kako se ta diskriminacija odražava na optuženog i na nadležnost koju Specijalizovana veća imaju nad njim.¹⁶⁷

96. Gospodin Tači u replici kaže da tužilaštvo nije uzelo u obzir skorašnju i aktuelnu praksu ESLJP, te da pogrešno razume i pogrešno prikazuje odluke ESLJP na koje se odbrana poziva.¹⁶⁸ Tačno je da je ESLJP utvrdio da je u predmetu *Fruni* nije došlo do povrede prava, ali g. Tači tvrdi da se to ne može tumačiti kao potvrda načelne teze da su specijalizovani krivični sudovi uvek usaglašeni s EKLJP.¹⁶⁹ Osim toga, g. Tači smatra i da uklanjanje pređašnjeg specijalizovanog tužioca ukazuje na to da je on u svom radu bio tek u ograničenoj meri nezavisan, i da se time krši član 35(5) Zakona.¹⁷⁰

97. Gospodin Veselji u replici tvrdi da Specijalizovana veća direktno krše član 55 Ustava time što [Zakonu] daju primat u odnosu na nacionalno krivično zakonodavstvo.¹⁷¹ Razmatrajući pitanje da li su Specijalizovana veća specijalizovan ili vanredan sud, g. Veselji tvrdi da se u obzir moraju uzeti kriterijumi koje je usvojila Venecijanska komisija, a ne formalni uslovi izneti u članu 103(7) Ustava.¹⁷² Gospodin Veselji tvrdi i da je neprimereno povlačiti paralele s hibridnim međunarodnim

¹⁶⁴ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 21.

¹⁶⁵ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 21.

¹⁶⁶ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 23.

¹⁶⁷ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stavovi 23–24.

¹⁶⁸ Tačijeva replika na dokument F260, stavovi 4–10.

¹⁶⁹ Tačijeva replika na dokument F260, stav 6.

¹⁷⁰ Tačijeva replika na dokument F260, stavovi 12–15.

¹⁷¹ Veseljijeva replika, stav 5.

¹⁷² Veseljijeva replika, stavovi 16–18.

sudovima.¹⁷³ On traži da se ovo pitanje hitno prosledi Specijalizovanom veću Ustavnog suda.¹⁷⁴

98. Gospodin Seljimi u replici precizira da se njegov argument na osnovu člana 14 EKLjP u većoj meri odnosi na njegovo pravo na pravično suđenje, a naročito na kriterijum iz člana 6(1) EKLjP da sud mora biti „ustanovljen zakonom”, nego na, prema njegovom viđenju, načelno diskriminisanje kosovskih Albanaca.¹⁷⁵ Gospodin Seljimi tvrdi da ima Ustavom zagarantovano pravo da mu sudi panel u kom su i sudije s Kosova i sud koji ne diskriminiše kosovske Albance.¹⁷⁶ On dodaje da „prvi utisak isto može biti važan” i da to što kosovski Albanci ne mogu da se zaposle u Specijalizovanim većima znači, konkretno, da ni u jednom segmentu Specijalizovanih veća nije zastupljen nijedan pripadnik njegove etničke grupe, što otvara mogućnost za svesnu ili podsvesnu pristrasnost i što Specijalizovana veća udaljava od naroda na Kosovu i njihove pravne tradicije.¹⁷⁷

99. Za početak, sudija za prethodni postupak napominje da nezavisnost, prema članu 6(1) EKLjP, pre svega znači nezavisnost od izvršne i od zakonodavne vlasti, ali i nezavisnost od strana u postupku.¹⁷⁸ Nepristrasnost, u uobičajenom značenju reči, označava nepostojanje predrasude ili pristrasnosti, i ona se može utvrditi na različite načine.¹⁷⁹ Postoje dva metoda za ispitivanje nepristrasnosti. Prema subjektivnom, bitna su lična uverenja ili interesi sudije u konkretnom predmetu.¹⁸⁰ Prema

¹⁷³ Veseljijeva replika, stavovi 19–20.

¹⁷⁴ Veseljijeva replika, stav 21.

¹⁷⁵ Seljimijeva replika, stavovi 4–11, 13–27. Prema tumačenju sudije za prethodni postupak, g. Seljimi prigovore na politiku zapošljavanja Specijalizovanih veća iznosi pozivajući se na član 6(1) EKLjP. Stoga će sudija za prethodni postupak njih razmatrati polazeći od tog člana.

¹⁷⁶ Seljimijeva replika, stav 29.

¹⁷⁷ Seljimijeva replika, stav 30.

¹⁷⁸ V. ESLjP, *Maktouf and Damjanović v. Bosnia and Herzegovina* [GC] (u daljem tekstu: predmet *Maktouf and Damjanović v. Bosnia and Herzegovina* [GC]), br. 2312/08 i 34179/08, [Judgment](#), 18. jul 2013, stav 49.

¹⁷⁹ ESLjP, *Kyprianou v. Cyprus* [GC], br. 73797/01 (u daljem tekstu: predmet *Kyprianou v. Cyprus* [GC]), [Judgment](#), 15. decembar 2005, stav 118; ESLjP, *Micallef v. Malta*, br. 17056/06, [Judgment](#), 15. oktobar 2009, stav 93.

¹⁸⁰ ESLjP, [predmet *Kyprianou v. Cyprus* \[GC\]](#), stavovi 118–119.

objektivnom, treba utvrditi da li, nevezano s ličnim držanjem nekog od zaposlenih na sudu, postoje nesporne činjenice koje pobuđuju sumnju u nepristrasnost tog tela.¹⁸¹ Evropski sud za ljudska prava zaključio je da se „objektivnim metodom uglavnom utvrđuju hijerarhijske ili druge veze između sudije i drugih učesnika u postupku“, pa da zato „u svakom predmetu posebno treba utvrditi da li te veze zaista jesu u dovoljnoj meri takve prirode da ukazuju na nepristrasnost suda“.¹⁸²

100. Sudija za prethodni postupak napominje da optuženi nisu pokrenuli pitanje njegove subjektivne nepristrasnosti niti subjektivne nepristrasnosti drugih sudija Specijalizovanih veća. Stoga sudija za prethodni postupak smatra da pritužbe optuženih treba razmatrati sa stanovišta uslova nezavisnosti i objektivne nepristrasnosti, kategorija koje su međusobno povezane i koje se moraju razmatrati zajedno.¹⁸³ Kad se ocenjuju nezavisnost i nepristrasnost nekog suda, u obzir se, između ostalog, moraju uzeti pitanja kako se imenuju njegovi članovi, koliko traje njihov mandat, da li postoje garantije da će oni biti zaštićeni od spoljnih pritisaka i da li sud odaje ustisak nezavisnosti.¹⁸⁴ Sudija za prethodni postupak će razmotriti prigovore optuženih na svako od tih pitanja ponaosob.

101. Što se tiče ocenjivanja nezavisnosti i nepristrasnosti Specijalizovanih veća, treba imati na umu obimne akte i propise kojima se uređuje njihov rad.¹⁸⁵ Na prvom mestu stoji Ustav, jer su Specijalizovana veća dužna da sude i rade u skladu s njim.¹⁸⁶ To znači da svako ko tvrdi da Specijalizovana veća rade potpuno odvojeno od

¹⁸¹ V. ESLJP, *Bochan v. Ukraine* (u daljem tekstu: predmet *Bochan v. Ukraine*), br. 7577/02, [Judgment](#), 3. maj 2007, stav 66.

¹⁸² ESLJP, *Bahaettin Uzan v. Turkey* (u daljem tekstu: predmet *Bahaettin Uzan v. Turkey*), br. 30836/07, [Judgment](#), 24. novembar 2020, stav 57; *Ramos Nunes Carvalho e Sá v. Portugal* [GC], br. 55391/13, 57728/13 i 74041/13, [Judgment](#), 6. novembar 2018, stav 148.

¹⁸³ ESLJP, *Moiseyev v. Russia*, br. 62936/00, [Judgment](#), 9. oktobar 2008, stav 175; [predmet Bahaettin Uzan v. Turkey](#), stav 58.

¹⁸⁴ Slično tome, ESLJP, [predmet Maktouf and Damjanović v. Bosnia and Herzegovina](#) [GC], stav 49.

¹⁸⁵ Sudija za prethodni postupak napominje da ta detaljna regulativa obuhvata relevantne odredbe Ustava i Zakona, kao i Pravilnik, Pravilnik o raspoređivanju sudija i Kodeks sudijske etike, kojima se te odredbe dopunjavaju.

¹⁸⁶ Član 3(2)(a) Zakona.

merodavnog kosovskog prava ili bez ikakvih hijerarhijskih ograničenja pogrešno prikazuje normativni okvir u kom ona funkcionišu. Na tome ne menja ništa ni činjenica da Specijalizovana veća imaju primat nad drugim kosovskim sudovima, jer su ograničena okvirom u kome deluju. Specijalizovana veća dužna su da rade i u skladu sa Zakonom, koji je *lex specialis*, i u skladu s međunarodnim pravom ljudskih prava.¹⁸⁷ S obzirom na to, i dok god se ne pokaže da je taj okvir prekršen, polazi se od pretpostavke nezavisnosti i nepristrasnosti.¹⁸⁸

102. Što se tiče načina na koji se imenuju sudije Specijalizovanih veća, g. Tači ukazuje na nejasnu proceduru po kojoj radi komisija za izbor.¹⁸⁹ Kod pitanja komisije za izbor, sudija za prethodni postupak smatra da su članom 28 Zakona jasno utvrđena pravila za stavljanje sudija na listu međunarodnih sudija, a u ta pravila spadaju: (i) uloga¹⁹⁰ i sastav¹⁹¹ komisije za izbor, (ii) način na koji se sastavlja konačna lista kandidata koji ispunjavaju uslove¹⁹² i (iii) uloga organa za imenovanje sudija u stavljanju odabranih sudija na listu međunarodnih sudija.¹⁹³ Budući da Zakon predviđa formiranje nezavisnog tela koje će imenovati sudije, sudija za prethodni postupak smatra da je mehanizmom za imenovanje sudija u Specijalizovana veća sam postupak imenovanja odvojen od zakonodavne i od izvršne vlasti, čime su nezavisnost i nepristrasnost Specijalizovanih veća garantovane.¹⁹⁴ Stoga sudija za prethodni postupak zaključuje da način na koji se sudije imenuju u Specijalizovana veća ne dovodi u sumnju nezavisnost i nepristrasnost tog tela.

¹⁸⁷ Član 3(2)(e) Zakona.

¹⁸⁸ ESLjP, [predmet *Kyprianou v. Cyprus* \[GC\]](#), stav 119.

¹⁸⁹ Tačijev prigovor, stav 48(ii) i (v).

¹⁹⁰ Član 28(1) Zakona.

¹⁹¹ Član 28(2) Zakona.

¹⁹² Član 28(3) Zakona.

¹⁹³ Član 28(3) i (4) Zakona.

¹⁹⁴ Specijalni izvestilac UN Dijego Garsija-Sajan, *Izveštaj* (2018) UN DOC. A/HRC/38/38, 2. maj 2018, stavovi 48, 66, 97–98. V. takođe ESLjP, *Henryk Urban and Ryszard Urban v. Poland*, br. 23614/08, [Judgment](#), 30. novembar 2010, stav 49; [predmet *Campbell and Fell v. UK*](#), stav 79; [predmet *Maktouf and Damjanović v. Bosna and Hercegovina* \[GC\]](#), stav 49.

103. Što se tiče perioda na koji se sudije angažuju, sudija za prethodni postupak smatra da njegov minimum nije preciziran,¹⁹⁵ ali da sudije treba da računaju na određenu stabilnost, makar i samo za određeno vreme.¹⁹⁶ Sudija za prethodni postupak napominje da se sudije s liste međunarodnih sudija koje su raspoređene da postupaju u određenom predmetu angažuju na period od četiri godine ili do okončanja odgovarajuće faze postupka, ako se ona okonča i ranije.¹⁹⁷ Zakon, osim toga, garantuje i da sudijin angažman prestaje tek s okončanjem postupka.¹⁹⁸ Članom 31(4) Zakona garantuje se da sudija ne može biti razrešen, osim ako se utvrdi da više ne ispunjava uslove nezavisnosti i nepristrasnosti, utvrđene članovima 27 i 31 Zakona, a i to može utvrditi samo apsolutna većina sudija. Dalje, sudija za prethodni postupak napominje da sudija ostaje na listi međunarodnih sudija i na raspolaganju za sledeće raspoređivanje čak i kad mu konkretni angažman istekne.¹⁹⁹ Budući da sudije Specijalizovanih veća ne mogu biti proizvoljno razrešene dužnosti, da njihov angažman prestaje tek s okončanjem postupka, pri čemu ne postoji obaveza ispunjavanja drugih kriterijuma, i budući da je činjenica da se imenuju na određeno vreme u skladu s privremenim karakterom Specijalizovanih veća, sudija za prethodni postupak smatra da period na koji se angažuju sudije Specijalizovanih veća ne dovodi u sumnju nezavisnost i nepristrasnost tog tela.²⁰⁰

104. Što se tiče plaćanja sudija, sudija za prethodni postupak napominje da sudije Specijalizovanih veća počinju da primaju naknadu za rad tek pošto im neki predmet ili žalba budu dodeljeni u rad, i to u trajanju tog predmeta, odnosno žalbe.²⁰¹

¹⁹⁵ V. ESLjP, [predmet *Campbell and Fell v. UK*](#), stav 80; [predmet *Maktouf and Damjanović v. Bosnia and Herzegovina* \[GC\]](#), stavovi 49, 51.

¹⁹⁶ ESLjP, *Sutter v. Switzerland*, 8209/78, Decision, 1. mart 1979, stav 2; opšti komentar br. 32 Komiteta za ljudska prava, stav 19; osnovni principi UN o nezavisnosti sudstva, stavovi 11–12. V. takođe, Međunarodno udruženje sudija, *Univerzalna povelja sudija*, 17. novembar 1999, član 2-2.

¹⁹⁷ Član 30(3) Zakona.

¹⁹⁸ Član 33(1)–(3) Zakona.

¹⁹⁹ Član 28(4) i 33(1)–(3) Zakona.

²⁰⁰ V. ESLjP, [predmet *Maktouf and Damjanović v. Bosnia and Herzegovina* \[GC\]](#), stav 51.

²⁰¹ V. član 26(2) i (3) Zakona.

Postojećim sistemom naknade ne ugrožava se njihova nezavisnost, pošto je on regulisan Zakonom, koji je usvojen i pre nego što je ijedan od sudija imenovan, nije stvar ičije slobodne odluke, pa tako i ne može biti predmet manipulacije spolja.²⁰² S obzirom na to, sudija za prethodni postupak zaključuje da sistem plaćanja sudija koji je usvojen u Specijalizovanim većima ne dovodi u sumnju nezavisnost i nepristrasnost tog tela.

105. Što se tiče razrešavanja sudija, članom 31(4) Zakona utvrđeno je da sudija ne može biti razrešen dužnosti, osim ako više ne ispunjava uslove iz članova 27 i 31 Zakona, o čemu sudije odlučuju apsolutnom većinom glasova. Prema pravilu 22 Pravilnika, brisanje s liste međunarodnih sudija, u skladu s članom 31(4) Zakona, uređuje se Kodeksom sudijske etike, a ovaj pak ponavlja član 31(4) Zakona. Prema Kodeksu sudijske etike, kad sudije zaključe da je utvrđen jedan ili više navoda o teškoj povredi dužnosti, plenarna sednica apsolutnom većinom odlučuje o tome da li je razrešenje sudije tuženika primereno.²⁰³ Dalje, u poglavlju 4 Kodeksa sudijske etike detaljno je izložena procedura za ispitivanje eventualnih pritužbi na rad sudija, a za to je zadužena Disciplinska komisija, sačinjena od dva eksterna člana i jednog visokog zvaničnika EU. Eksterni arbitar poput Disciplinske komisije ne otvara mogućnost vršenja pritiska spolja, već, naprotiv, garantuje da će se pritužbe protiv sudije ispitivati neutralno. S tim u vezi, sudija za prethodni postupak smatra da član 31(4) Zakona i s njim povezana pomenuta pravila i odredbe iz Kodeksa sudijske etike idu u prilog opštem pravilu da sudija ne može biti izbrisan sa spiska, te da je razrešenje dužnosti opcija jedino u slučajevima u kojima je došlo do teške povrede dužnosti, a i to samo prema proceduri koja je jasno izneta u poglavlju 4 Kodeksa sudijske etike. Stoga sudija za prethodni postupak zaključuje da pravila kojima je u Specijalizovanim većima

²⁰² V. SSSL, *Prosecutor v. Norman*, SCSL-2004-14-AR72(E), [Decision on Preliminary Motion Based on Lack of Jurisdiction \(Judicial Independence\)](#), 13. mart 2004, stavovi 37–38. I ostali sudovi imaju slične sisteme naknada; v. npr. MRMKS, Rezolucija 1966 Saveta bezbednosti UN, Statut Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove, 22. decembar 2010, član 8(4).

²⁰³ Član 21 Kodeksa sudijske etike.

regulisano razrešavanje sudija ne dovodi u sumnju nezavisnost i nepristrasnost tog tela.

106. Što se tiče uloge predsednika Specijalizovanih veća u raspoređivanju sudija na rad po predmetima, sudija za prethodni postupak skreće pažnju na to da je predsednik Specijalizovanih veća, shodno članovima 32(3) i 33 Zakona, ovlašćen da određuje sudije s liste međunarodnih sudija. Pravilnik o raspoređivanju sudija usvojen je shodno članu 25(3) Zakona i predsednik se u ovim pitanjima rukovodi njime. U Pravilniku o raspoređivanju sudija naveden je niz kriterijuma koje predsednik mora imati u vidu kad raspoređuje sudiju, na primer, njihovo iskustvo, stručnost, staž, pol, geografska zastupljenost, kao i preferencije i raspoloživost.²⁰⁴ Osim toga, on mora voditi računa o prethodnim aktivnostima dotičnog sudije koje bi mogle da dovedu u pitanje njegovu nepristrasnost ili da utiču na integritet konkretnog postupka.²⁰⁵ Pored toga, u članu 33(4) Zakona iznete su i druge smernice za raspoređivanje sudija, jer se tamo precizira da sudija koji je raspoređen na mesto sudije za prethodni postupak ili u panel ne može bit član drugog panela u drugoj fazi istog postupka. Sudija za prethodni postupak smatra da pravila za raspoređivanje sudija u Specijalizovanim većima pružaju apriorne, opšte i objektivne kriterijume koji onemogućavaju da neko bude imenovan za sudiju iz nečasnih pobuda.²⁰⁶ Osim toga, sudija za prethodni postupak smatra da predsednik tim pravilima, doduše, jeste dobio diskreciona ovlašćenja, ali da su ona nužna kako bi se očuvala fleksibilnost i kako bi se moglo reagovati na nove okolnosti. Stoga sudija za prethodni postupak zaključuje da pravila kojima je na Specijalizovanim većima regulisana uloga predsednika Specijalizovanih veća u određivanju sudija ne dovodi u sumnju nezavisnost i nepristrasnost tog tela.²⁰⁷

²⁰⁴ Pravilo 4 Pravilnika o raspoređivanju sudija.

²⁰⁵ Pravilo 4(3) Pravilnika o raspoređivanju sudija.

²⁰⁶ Osnovni principi UN o nezavisnosti sudstva, princip br. 10.

²⁰⁷ V. takođe odluka od 17. marta 2017. o Pravilniku, stavovi 33–34.

107. Što se tiče učešća predstavnika EU u imenovanju i razrešavanju sudija, sudija za prethodni postupak napominje da uključivanje osobe iz međunarodnih struktura u upravne poslove suda samo po sebi ne utiče na njegovu nezavisnost i nepristrasnost.²⁰⁸ U zakonskim dokumentima kojima su osnovana Specijalizovana veća, za fizičko ili pravno lice koje nastupa kao predstavnik EU predviđene su dve uloge prilikom imenovanja ili razrešavanja sudije: to lice može biti organ za imenovanje sudija²⁰⁹ i može biti član disciplinskog komiteta.²¹⁰ Sudija za prethodni postupak smatra da organ za imenovanje sudija kod imenovanja i razrešavanja sudija igra minimalnu i pre svega administrativnu ulogu, svedenu na održavanje liste međunarodnih sudija. Stručno procenjivanje sudija i njihov izbor prepušteni su komisiji za izbor: nju čine tri člana iz međunarodnih tela, od kojih dvoje moraju biti sudije. Što se tiče disciplinske komisije, jedan viši zvaničnik EU samo je jedan od njenih eksternih članova, a uključivanje eksternih aktera garantuje neutralnost postupaka u kojima se odlučuje po pritužbama protiv sudija. S obzirom na sve navedeno, sudija za prethodni postupak smatra da nema osnova da se nezavisnost i nepristrasnost Specijalizovanih veća dovedu u sumnju.

108. Što se tiče neosnovanih tvrdnji g. Tačija o odlasku pređašnjeg specijalizovanog tužioca,²¹¹ sudija za prethodni postupak smatra da se kriterijumi nezavisnosti i nepristrasnosti iz člana 6(1) EKLjP odnose na telo koje postupa po krivičnim

²⁰⁸ V. ESLjP, [predmet *Maktouf and Damjanović v. Bosnia and Herzegovina* \[GC\]](#), stavovi 51–52.

²⁰⁹ Shodno članu 28(3) i (4) Zakona, šef Misije zajedničke bezbednosne i odbrambene politike EU, kao organ za imenovanje sudija, imenuje sudije Specijalizovanih veća lica sa spiska komisije za izbor i stavlja ih na listu međunarodnih sudija za ceo period postojanja Specijalizovanih veća. Shodno članu 32(1) i (4) Zakona, organ za imenovanje sudija imenuje i predsednika i potpredsednika Specijalizovanih veća, na osnovu preporuke komisije za izbor. Shodno pravilu 21(2) Pravilnika, nakon ostavke ili smrti sudije, predsednik o tome obaveštava organ za imenovanje sudija.

²¹⁰ Disciplinsku komisiju čine tri člana, od kojih je jedan visoki zvaničnik EU, i ona istražuje navode sadržane u prijavi koju joj je prosledio predsednik Specijalizovanih veća; v. član 18 Kodeksa sudijske etike.

²¹¹ Tačijev prigovor, stav 48, fusnota 92.

optužbama, dakle, na sud, a ne na strane u postupku.²¹² Zato navodi o okolnostima pod kojim je pređašnji specijalizovani tužilac otišao sa svog mesta nisu osnov po kom bi se nezavisnost i nepristrasnost Specijalizovanih veća mogle dovesti u sumnju.

109. Što se tiče sistema finansiranja i revizije Specijalizovanih veća u koji su uključene treće države kontributori, sudija za prethodni postupak napominje da kod finansiranja treba voditi računa o tome da ono ne bude podložno političkim promenama i da ni izvršna ni zakonodavna vlast ne smeju dobiti priliku da u određivanju budžeta vrše pritisak na sudsku.²¹³ U tom smislu pojmovi „nezavisnost“ i „nepristrasnost“ ne stoje na putu dobrovoljnim donacijama raznih država ili međunarodnih organizacija, pod uslovom da se odlukama o budžetu ne vrši pritisak na sudove. Sudija za prethodni postupak primećuje da g. Tači nije pokazao na koji se način sistem finansiranja Specijalizovanih veća odražava na njihovu nezavisnost i nepristrasnost. Sudija za prethodni postupak smatra da sadašnji način finansiranja ne samo što ne dovodi u sumnju nezavisnost i nepristrasnost Specijalizovanih veća, već, naprotiv, omogućava njihovo kontinuirano finansiranje i rad Specijalizovanih veća odvajajući od izvršne ili od zakonodavne vlasti, što garantuje nezavisnost i nepristrasnost Specijalizovanih veća. Stoga sudija za prethodni postupak zaključuje da sistem finansiranja i revizije Specijalizovanih veća u koji su uključene treće države kontributori ne dovodi u sumnju nezavisnost i nepristrasnost Specijalizovanih veća.

110. Što se tiče angažovanja detaširanog i/ili međunarodnog osoblja, sudija za prethodni postupak smatra da se pitanje nezavisnosti mora sagledavati u kontekstu odnosa prema izvršnoj i zakonodavnoj vlasti, ali i sa stanovišta strana u postupku.²¹⁴ To jednako važi i za tvrdnju g. Seljimija da se praksa Specijalizovanih veća da angažuje međunarodno osoblje odražava na njihovu nezavisnost i nepristrasnost jer među

²¹² ESLjP, *Kontalexis v. Greece*, br. 58000/08, [Judgment](#), 31. maj 2011, stav 57; *Harde v. Iceland*, br. 66847/12, [Judgment](#), 23. novembar 2017, stav 94.

²¹³ Konsultativni savet evropskih sudija, Mišljenje br. 2, 23. novembar 2001, stav 5.

²¹⁴ V. gore, stav I.99.

njihovim osobljem nema kosovskih Albanaca.²¹⁵ Međutim, g. Seljimi nije pokazao kako to što među sudijama nema nijednog kosovskog Albanca diskredituje nezavisnost i nepristrasnost Specijalizovanih veća. Naročito u tvrdnjama da Specijalizovana veća angažovanjem međunarodnog osoblja uskraćuju sebi „upoznavanje s drugačijom kulturom, moralom i pravnom tradicijom kakvi postoje na Kosovu“ i da se time ometa da na Kosovu „pravda bude ostvarena iznutra“ g. Seljimi argumentuje politički, ali time ne kazuje ništa o nezavisnosti i nepristrasnosti Specijalizovanih veća. Stoga sudija za prethodni postupak zaključuje da angažovanje detaširanog i/ili međunarodnog osoblja ne dovodi u sumnju nezavisnost i nepristrasnost Specijalizovanih veća.

111. S obzirom na to, sudija za prethodni postupak odbacuje prigovore na nezavisnost i nepristrasnost Specijalizovanih veća koje su izneli g. Tači, g. Veselji i Seljimi.

3. Pravo lica da mu ne sudi vanredni sud

112. Sudija za prethodni postupak prima k znanju tvrdnje g. Tačija, g. Veseljija i g. Seljimija da je Zakonom, u obliku u kom je usvojen, *de jure* i *de facto* osnovan vanredni sud, čime su povređeni član 103(7) Ustava i član 6 EKLjP.²¹⁶

113. Sudija za prethodni postupak najpre će razmotriti tesnu povezanost koja postoji između kriterijuma „nezavisnosti“ i „nepristrasnosti“, s jedne, i zahteva da sud mora biti ustanovljen zakonom, s druge strane.²¹⁷ Naime, ESLjP je zaključio da „sudsko telo

²¹⁵ Što se tiče tvrdnje g. Seljimija da je politika zapošljavanja kakvu sprovode Specijalizovana veća diskriminatorna zato što su njom isključeni kosovski Albanci, sudija za prethodni postupak napominje da g. Seljimi ne može da ulaže žalbu zbog diskriminacije na osnovu člana 14 EKLjP zato što sâm nije konkurisao za radno mesto u Specijalizovanim većima, pa stoga nije direktno pogođen merom na koju se žali. V., slično tome, ESLjP, *Roman Zakharov v. Russia* [GC], br. 47143/06, [Judgment](#), 4. decembar 2015, stav 164.

²¹⁶ Tačijev prigovor, stavovi 41–43; Veseljijev prigovor, stavovi 1–2, 5–12, 20; Seljimijev prigovor, stavovi 5–20.

²¹⁷ ESLjP, [predmet Guðmundur Andri Ástráðsson v. Iceland](#) [GC], stav 231.

koje ne ispunjava uslov nezavisnosti (naročito nezavisnosti u odnosu na izvršnu vlast) i uslov nepristrasnosti ne može ni da se smatra sudom u smislu člana 6(1) EKLjP".²¹⁸ Pošto je već zaključio da su Specijalizovana veća ustanovljena zakonom²¹⁹ i da njihova nezavisnost i nepristrasnost nisu dovedene u sumnju ni procedurama predviđenim za imenovanje sudija ni time što za Specijalizovana veća važi neko posebno pravo,²²⁰ sudija za prethodni postupak zaključuje da nema osnova za tvrdnju da su Specijalizovana veća *de facto* vanredni sud čijim se osnivanjem krši član 103(7) Ustava.²²¹

114. Pored toga, i suprotno onom što tvrdi g. Veselji,²²² sudija za prethodni postupak smatra da nadležnost Specijalizovanih veća nije ograničena na jedan predmet, jedno kirivično delo ili jednog učinioca, već da su Specijalizovana veća, naprotiv, osnovana da bi se bavila ratnim zločinima i zločinima protiv čovečnosti koji su počinjeni u periodu od 1. januara 1998. do 31. decembra 2000. i navedeni u Izveštaju Saveta Evrope.²²³ Iako nadležnost Specijalizovanih veća nije neograničena, sudija za prethodni postupak smatra da je ona dovoljno uopštena i apstraktna da pod nju može da se podvede više krivičnih dela i kategorija učinilaca iz njihove nadležnosti.²²⁴ Stoga se ne može reći da Specijalizovana veća predstavljaju vanredni sud osnovan samo za jedan predmet.

²¹⁸ ESLjP, [predmet *Guðmundur Andri Ástráðsson v. Iceland* \[GC\]](#), stav 232.

²¹⁹ V. gore, stavovi I.86–I.88.

²²⁰ V. gore, stavovi I.99–I.111.

²²¹ V. takođe presuda Ustavnog suda Kosova, stavovi 45–53.

²²² Veseljijev prigovor, stavovi 8–9.

²²³ Član 162(1) Ustava; članovi 1(2), 6(1), 7, 9 i 13–15 Zakona.

²²⁴ Venecijanska komisija, *Opinion on the Draft Law on Anti-Corruption Courts and on the Draft Law on Amendments to the Law on the Judicial System and the Status of Judges (Concerning the Introduction of Mandatory Specialisation of Judges on the Consideration of Corruption and Corruption-Related Offences)*, Mišljenje br. 896/2017, 9. oktobar 2017, stavovi 23–24. V. takođe, Venecijanska komisija, *Final Opinion on the Revised Draft Constitutional Amendments on the Judiciary of Albania*, Mišljenje br. 824/2015, 14. mart 2016, stav 63.

115. S obzirom na to, sudija za prethodni postupak zaključuje da Specijalizovana veća nisu *de facto* vanredni sud, pa stoga odbacuje prigovore koje su g. Tači, g. Veselji i g. Seljimi izneli u vezi s tim.

4. Pravo lica da mu se sudi u razumnom roku

116. Gospodin Tači tvrdi da su zbog predugog trajanja krivičnog postupka koji se vodi protiv njega povređena njegova osnovna ljudska prava, garantovana članom 31(2) Ustava, koji je formulisan u skladu s članom 6 EKLjP.²²⁵ S tim u vezi g. Tači tvrdi da je on, ukoliko se pojam „optužbe“ iz člana 6(1) EKLjP shvati „suštinski“ a ne „formalno“, „optužen“ 7. januara 2011, kad je objavljen Izveštaj Saveta Evrope.²²⁶ On posebno insistira na tome da od tog datuma živi pod „crnim oblakom“ javne sumnje,²²⁷ jer su radnjama kojima su se utvrđivale optužbe njegovi „interesi bitno narušeni“. Zato g. Tači tvrdi da na postupak čeka više od deset godina, što je nerazumno dug period nespojiv sa standardima utvrđenim u EKLjP.²²⁸

117. Osim toga, g. Tači tvrdi da, u skladu s praksom ESLjP, krivični postupak ne mora da bude okončan da bi lice moglo da pokrene pitanje povrede jednog od osnovnih prava, kakvo je pravo da mu se sudi u razumnom roku.²²⁹ On tvrdi da se prilikom procene razumnog trajanja postupka u obzir mora uzeti mogućnost da žaliočevi interesi budu ugroženi, kao i njegovo postupanje i postupanje relevantnih instanci, složenost predmeta i prava žrtava.²³⁰ Gospodin Tači dodaje i da se kod pitanja razumnog odlaganja u obzir mora uzeti i znatno vreme koje je proteklo od predmetnih događaja, ali i mogućnost odlaganja u budućnosti.²³¹

²²⁵ Tačijev prigovor, stavovi 7–29.

²²⁶ Tačijev prigovor, stavovi 11–14.

²²⁷ Tačijev prigovor, stav 14.

²²⁸ Tačijev prigovor, stavovi 14, 20.

²²⁹ Tačijev prigovor, stav 15.

²³⁰ Tačijev prigovor, stavovi 18–29.

²³¹ Tačijev prigovor, stavovi 19, 21–22.

118. S tim u vezi, g. Tači, doduše, priznaje da bi se ovaj predmet mogao okarakterisati kao složen, ali tvrdi da je Euleks radio nesavesno, što objašnjava vrlo kasno osnivanje Specijalizovanih veća.²³² Gospodin Tači smatra da nije odgovoran za takvo odlaganje, pošto pre nego što je uhapšen, novembra 2020, nije ni mogao da preduzme ništa što bi dovelo do odlaganja.²³³ Što se tiče odlaganja koje su uzrokovale relevantne institucije, g. Tači tvrdi da trenutno nije u poziciji da proceni da li se tužilaštvu može prebaciti da je dovelo do toga.²³⁴ Konačno, g. Tači tvrdi da ga možda očekuje duga zatvorska kazna, te da bi posledice po njega mogle veoma ozbiljne.²³⁵

119. Tužilaštvo u odgovoru kaže da sud samo u izuzetnim slučajevima drastičnog kršenja ljudskih prava opravdano može da se oglasi nenadležnim.²³⁶ Pošto to ovde nije slučaj, sudija za prethodni postupak neće ispitivati osnovanost Tačijevih tvrdnji.²³⁷

120. Dalje, tužilaštvo tvrdi da ni objavljivanje Izveštaja Saveta Evrope niti ma koji potonji događaj ne predstavlja „optužbu“ u smislu člana 6 EKLJP.²³⁸ Tužilaštvo smatra da se o „bitnom uticaju“ na prilike g. Tačija može govoriti tek od 17. novembra 2019, kad mu je uručen obavezujući poziv na razgovor s tužilaštvom.²³⁹ Tužilaštvo napominje da Izveštaj Saveta Evrope u tom pogledu nije načinjen na osnovu krivične istrage, već se u njemu iznosi mišljenje jednog političkog tela.²⁴⁰ Osim toga, tužilaštvo navodi da pre 17. novembra 2019. nijedna nadležna instanca nije službeno obavestila g. Tačija da postoje krivične optužbe protiv njega niti je preduzela ijednu meru koja je mogla „bitno uticati“ na njegove prilike.²⁴¹ Kako tužilaštvo smatra, optuženi na

²³² Tačijev prigovor, stavovi 23–25.

²³³ Tačijev prigovor, stav 26.

²³⁴ Tačijev prigovor, stav 27.

²³⁵ Tačijev prigovor, stav 29.

²³⁶ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 26.

²³⁷ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 27.

²³⁸ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 34.

²³⁹ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 34.

²⁴⁰ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stavovi 35–36.

²⁴¹ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 37.

nerazumno trajanje može da se žali tek pošto se „sudski postupak“ protiv njega pokrene, pošto član 6 EKLjP ne pruža zaštitu od javnog mnjenja ili od opšte sumnje.²⁴²

121. Što se tiče trajanja postupka, tužilaštvo smatra da je ono dosad ostalo u razumnim okvirima.²⁴³ Tužilaštvo tvrdi se predmet protiv g. Tačija vodi po optužbama za ratne zločine i zločine protiv čovečnosti koje je učinilo više optuženih, i to u dužem periodu.²⁴⁴ Osim toga, tužilaštvo smatra da je zbog velikog broja svedoka i obimnog dokaznog materijala, kao i zbog teškoća prilikom njegovog prikupljanja, još više opravdano zaključiti da se trajanje postupka drži u razumnom okviru.²⁴⁵ Konačno, tužilaštvo podseća na to da je optužnica podignuta nekoliko meseci nakon što je g. Tači obavešten o tome da se protiv njega vodi krivična istraga.²⁴⁶

122. Gospodin Tači u replici kaže da za korišćenje pojma „nadležne instance“ nema osnova u praksi ESLjP.²⁴⁷ Štaviše, iz prakse ESLjP proizlazi da do „bitnog uticaja“ na prilike nekog lica i te kako može doći i pre nego što se optužnica protiv njega zvanično podigne.²⁴⁸ S tim u vezi, g. Tači podseća na to da je on u Izveštaju Saveta Evrope jasno identifikovan kao „glavni osumnjičeni“²⁴⁹ i da je najkasnije od januara 2011, kad je objavljen Izveštaj Saveta Evrope, izložen opštoj sumnji javnosti.²⁵⁰ Konačno, g. Tači ponavlja da će tužilaštvo snositi odgovornost za predugo trajanje postupka.²⁵¹

123. Sudija za prethodni postupak, za početak, podseća na to da je i članom 21 Zakona i članom 6 EKLjP predviđeno da optuženi, prilikom odlučivanja o krivičnim optužbama protiv njega, ima, između ostalog, i pravo da mu se sudi u razumnom roku. Sudija za prethodni postupak ukazuje na bogatu praksu ESLjP kojom je

²⁴² Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 38.

²⁴³ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 39.

²⁴⁴ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 40.

²⁴⁵ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 40.

²⁴⁶ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 40.

²⁴⁷ Tačijeva replika na dokument F260, stav 22.

²⁴⁸ Tačijeva replika na dokument F260, stav 23.

²⁴⁹ Tačijeva replika na dokument F260, stav 24.

²⁵⁰ Tačijeva replika na dokument F260, stav 25.

²⁵¹ Tačijeva replika na dokument F260, stavovi 27–28.

utvrđeno da u krivičnim postupcima „razumni rok“, pomenut u članu 6(1) EKLjP, počinje da teče čim lice bude „optuženo“.²⁵² Pri tom je ESLjP precizirao da pojam „optužbe“ treba uzeti u njenom suštinskom, a ne u puko formalnom značenju.²⁵³ Utoliko, dakle, „krivična optužba“ postoji od onog trenutka kad nadležna instanca službeno obavesti lice o tome da postoje optužbe da je učinilo krivično delo, ili od trenutka kad vlasti zbog postojanja sumnje protiv njega preduzmu radnje koje „bitno utiču“ na njegove prilike.²⁵⁴ Od tog trenutka aktiviraju se i mehanizmi zaštite iz člana 6(1) EKLjP, u koje spada i pravo lica da mu se sudi u razumnom roku.

124. Dalje, sudija za prethodni postupak napominje da je ESLjP u pojedinim slučajevima utvrdio da treba smatrati da je lice bilo optuženo i pre nego što je optužnica protiv njega zvanično podignuta: na primer, u slučajevima u kojima je pokrenuta preliminarna istraga a osumnjičeni je, iako nije uhapšen, iz zvaničnih izvora saznao za istragu ili je vođenje istrage počelo „bitno da utiče“ na njegove prilike,²⁵⁵ ili ga je pak ispitivala policija.²⁵⁶

125. Međutim, kod primene pomenutih principa u ovom predmetu sudija za prethodni postupak ne slaže se s Tačijevom glavnom tvrdnjom da se o „bitnom uticaju“ na njegove prilike može govoriti već od 7. januara 2011, kad je objavljen Izveštaj Saveta Evrope. Sudija za prethodni postupak naročito ukazuje na to da telo koje je sačinilo Izveštaj Saveta Evrope nije nikakav sud, a da je autor teksta, u tom trenutku poslanik u Parlamentarnoj skupštini Saveta Evrope, izričito rekao da za

²⁵² V., između ostalog, i ESLjP, *Neumeister v. Austria*, br. 1936/63, [Judgment](#), 27. jun 1968, stav 18.

²⁵³ V., između ostalog, i ESLjP, *Adolf v. Austria*, br. 8269/78, [Judgment](#), 26. mart 1982, stav 30.

²⁵⁴ ESLjP, *Ibrahim and Others v. the United Kingdom* [GC], br. 50541/08, 50571/08, 50573/08 i 40351/09, [Judgment](#), 13. septembar 2016, stav 249; *Liblik and Others v. Estonia*, br. 173/15, 181/15, 374/15, 383/15, 386/15 i 388/15, [Judgment](#), 28. maj 2019, stav 90.

²⁵⁵ ESLjP, *Eckle v. Germany*, br. 8130/78, [Judgment](#), 15. jul 1982, stav 74; v. takođe *Corigliano v. Italy*, br. 8304/1978, [Judgment](#), 10. decembar 1982, stavovi 34–35, gde je sud kao datum početka uzeo dan kad je žalioocu uručeno obaveštenje o istrazi, a ne dan kad je ta istraga počela.

²⁵⁶ ESLjP, *Svinarenko and Slyadnev v. Russia* [GC], br. 32541/08 i 43441/08, [Judgment](#), 17. jul 2014, stav 141; *Yankov and Others v. Bulgaria*, br. 4570/05, [Judgment](#), 23. septembar 2010, stav 23; *Aleksandr Zaichenko v. Russia*, br. 39660/02, [Judgment](#), 18. februara 2010, stavovi 41–43.

vođenje krivične istrage nema ni mandat ni potrebna sredstva.²⁵⁷ Sudija za prethodni postupak konstatuje da se ne može smatrati da je g. Tači u tom trenutku bio zvanično obavešten o tome da će se protiv njega pokrenuti sudski postupak,²⁵⁸ pošto nijedan krivični sud nije bio pokrenuo postupak protiv njega niti je g. Tači bio obavešten o tome da se protiv njega vodi krivična istraga.²⁵⁹ Stoga se ne može reći da je već samo objavljivanje Izveštaja Saveta Evrope „bitno uticalo“ na Tačijeve prilike i da su time protiv njega automatski iznete krivične optužbe.

126. Naprotiv, sudija za prethodni postupak smatra da kao trenutak od kog se može govoriti o „bitnom uticaju“ na prilike g. Tačija, usled radnji koje su Specijalizovana veća preduzela na osnovu sumnje protiv njega, treba uzeti 17. novembar 2019, kada je g. Tačiju uručen sudski poziv na razgovor s tužilaštvom. Tog je dana g. Tači službeno obavešten o tome da tužilaštvo vodi istragu po navodima da je on učinio krivična dela, i otad je on „optužen“ u smislu člana 6(1) EKLjP. S tim u vezi, sudija za prethodni postupak napominje da je zvanično obaveštenje o navodima da je g. Tači učinio krivična dela usledilo ubrzo po pomenutom sudskom pozivu, i to preko potvrđene optužnice, o kojoj je g. Tači obavešten 19. novembra 2020.²⁶⁰

127. U tom smislu, period relevantan za procenu razumnog trajanja postupka počeo je da teče 17. novembra 2019. Postupak koji je u toku zasad traje oko godinu i devet meseci.

128. Sudija za prethodni postupak smatra da se pitanje razumnog trajanja postupka mora sagledavati u kontekstu celog predmeta i da se u obzir moraju uzeti i sledeći kriterijumi: (i) složenost predmeta, (ii) postupanje žalioaca i relevantnih instanci i (iii)

²⁵⁷ Parlamentarna skupština Saveta Evrope, *Izveštaj o nečovečnom postupanju s ljudima i nedozvoljenoj trgovini ljudskim organima na Kosovu*, dok. 12462, 7. januar 2011.

²⁵⁸ V., slično tome, ESLjP, *Rezov v. Bulgaria*, br. 56337/00, [Judgment](#), 15. februar 2007, stavovi 49–50.

²⁵⁹ V. ESLjP, *Pedersen and Baadsgaard v. Denmark*, br. 49017/99, [Judgment](#), 17. decembar 2004, stav 44; u tom predmetu žalioци su znali da postoji policijska prijava protiv njih, ali su obavešteni da još nije doneta odluka o optužbama koje će im se eventualno staviti na teret.

²⁶⁰ V. odluka o potvrđivanju optužnice.

potencijalno ugroženi žaliočevi interesi.²⁶¹ Da li je taj period razuman zavisi od niza elemenata koji se moraju sagledavati zajedno.²⁶²

129. Što se tiče složenosti predmeta, sudija za prethodni postupak podseća na to da se g. Tači tereti u više tačaka za zločine protiv čovečnosti i ratne zločine u vezi s događajima koji obuhvataju više lokacija na Kosovu i u Albaniji tokom dužeg perioda.²⁶³ Pored toga, predmet je složen i zbog obimnosti dokaza i broja pokrenutih pravnih pitanja.²⁶⁴ Što se tiče postupanja strana u postupku, sudija za prethodni postupak podseća na to da je nedavno konstatovao da su sve potrebne procesne radnje koje čine deo prethodnog postupka završene, završavaju se ili će biti završene kako bi spis predmeta u dogledno vreme bio prosleđen panelu radi početka suđenja, i da su svi relevantni rokovi ispoštovani ili, u nekim slučajevima, produženi iz opravdanih razloga.²⁶⁵ Sudija za prethodni postupak ima na umu da se g. Tači nalazi u pritvoru pre suđenja, te da stoga u njegovom slučaju treba postupati „što efikasnije“.²⁶⁶ Osim toga, sudija za prethodni postupak je svestan toga da g. Tači ima mnogo toga da izgubi, pošto bi mu, ukoliko bude osuđen, mogla biti izrečena duga, možda i doživotna zatvorska kazna. Uprkos tome, sudija za prethodni postupak smatra da se trajanje krivičnog postupka koji se vodi protiv g. Tačija dosad držalo u razumnom okviru, pa je rasprava o očekivanom ukupnom trajanju postupka u ovom trenutku preuranjena i spekulativna.

²⁶¹ V., pred mnogih drugih pravnih izvora, ESLJP, *Kalēja v. Latvia*, br. 22059/08, [Judgment](#), 5. oktobar 2017, stav 42. V., slično tome, odluka o istrazi protiv g. Lajčija, stav 28.

²⁶² Slično tome, ICTR, *Prosecutor v. Bizimunguet al.*, ICTR-99-50-T, pretresno veće II, [Decision on Prosper Mugiraneza's Third Motion to Dismiss Indictment for Violation of his Right to a Trial without Undue Delay](#), 10. debruar 2009, stav 12 i fusnota 18, s daljim referencama.

²⁶³ Odluka o potvrđivanju optužnice, stav 521(a).

²⁶⁴ To se vidi i u odluci po prigovorima nenadležnosti.

²⁶⁵ KSC-BC-2020-06, F00417/RED, sudija za prethodni postupak, *Javna redigovana verzija odluke o preispitivanju pritvora Hašima Tačija*, 23. jul 2021, javno, stav 61.

²⁶⁶ ESLJP, *Abdoella v. the Netherlands*, br. 12728/87, [Judgment](#), 25. novembar 1992, stav 24.

130. S obzirom na sve to, sudija za prethodni postupak zaključuje da pravo g. Tačija da mu se sudi u razumnom roku nije povređeno, pa stoga odbacuje njegove tvrdnje da je to njegovo pravo povređeno.

5. Pravo lica na prezumpciju nevinosti

131. Gospodin Tači tvrdi da Specijalizovana veća izričito prihvataju Izveštaj Saveta Evrope, a u njemu ima fraza i izjava koje, i pre nego što je to pravno dokazano, nedvosmisleno odražavaju stav da je on kriv, čime se jasno krši pretpostavka nevinosti iz člana 31(5) Ustava i člana 6(2) EKLjP.²⁶⁷

132. Gospodin Tači se izričito poziva na pojedine delove Izveštaja Saveta Evrope²⁶⁸ i tvrdi da se u njemu on, Tači, jasno osuđuje, pošto u Izveštaju nema ograde ni upozorenja da navodi koji su u njemu izneti nisu dokazani na sudu i da ljudi koji se u njemu pominju nisu imali prilike da se o tim navodima izjasne.²⁶⁹ Gospodin Tači tvrdi da su Specijalizovana veća „aminovala“ Izveštaj Saveta Evrope kao svoj „osnivački dokument“, ali da je to nespojivo s njegovim pravom na prezumpciju nevinosti.²⁷⁰

133. Tužilaštvo u odgovoru kaže da se u Izveštaju Saveta Evrope jasno navodi da njegov autor nije imao zadatak da vodi krivičnu istragu, a još manje da se sudi o nevinosti ili krivici.²⁷¹ Tužilaštvo skreće pažnju i na to da se u Izveštaju Saveta Evrope čitalac na više mesta upozorava da navodi izneti u Izveštaju do tog trenutka nisu bili predmet krivične istrage.²⁷²

134. Osim toga, tužilaštvo podseća na to da Izveštaj Saveta Evrope spada u set propisa kojima je regulisana nadležnost Specijalizovanih veća, što znači da

²⁶⁷ Tačijev prigovor, stavovi 30–35.

²⁶⁸ Tačijev prigovor, stav 32.

²⁶⁹ Tačijev prigovor, stav 33.

²⁷⁰ Tačijev prigovor, stav 34.

²⁷¹ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 29.

²⁷² Odgovor tužilaštva: dokument F260, stavovi 30–31.

Specijalizovana veća optuženom ne nanose štetu time što upućuju na dokument na koji se i Zakon poziva.²⁷³ Tužilaštvo insistira na tome da se u Izveštaju Saveta Evrope ne odražava stav predstavnika ili institucije neke države koja bi bila nadležna, i dodaje da u vreme kad je Izveštaj objavljen nisu postojale krivične optužbe protiv g. Tačija; zato u ovoj stvari nisu relevantne garantije iz člana 31(5) Ustava i člana 6(2) EKLjP.²⁷⁴

135. Gospodin Tači u replici tvrdi da obazrivo sročene navode tužilaštva treba sagledati naspram nekoliko „olako iznetih“ tvrdnji u Izveštaju Saveta Evrope kojima se on nedvosmisleno prikazuje kao kriv.²⁷⁵ Na argument tužilaštva da se u Izveštaju Saveta Evrope ne odražava stav predstavnika ili institucije neke države koja bi imala nadležnost g. Tači odgovara da pravo na prezumpciju nevinosti u njegovom slučaju nije prekršeno samim Izveštajem Saveta Evrope, već time što Specijalizovana veća taj izveštaj prihvataju.²⁷⁶ On dodaje i da prezumpcija nevinosti mora da se poštuje u svim izjavama koje daje neka javna instanica.²⁷⁷

136. Sudija za prethodni postupak, za početak, podseća na to da je prezumpcija nevinosti jedan od osnovnih elemenata prava na pravično suđenje: ona je zagarantovana i članom 6(2) EKLjP i članom 31(5) Ustava, koji je formulisan prema EKLjP.²⁷⁸ Osim toga, sudija za prethodni postupak podseća na to da pravo na prezumpciju nevinosti krši svaki zvaničnik koji u izjavi o licu optuženom za neko krivično delo izražava stav da je ono krivo i pre nego što je to dokazano na sudu.²⁷⁹ Tako je ESLjP u više navrata zaključio da se pravo na prezumpciju nevinosti može prekršiti ne samo sudija ili sud, nego i bilo koji drugi predstavnik vlasti.²⁸⁰ Zaštitom

²⁷³ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 32.

²⁷⁴ Odgovor tužilaštva: dokument F260, stav 33.

²⁷⁵ Tačijeva replika na dokument F260, stav 17.

²⁷⁶ Tačijeva replika na dokument F260, stavovi 18–20.

²⁷⁷ Tačijeva replika na dokument F260, stav 20.

²⁷⁸ V. takođe KSC-BC-2020-06, transkript, 19. maj 2021, str. 429, red 11–14.

²⁷⁹ V., npr., ESLjP, *Allen v. the United Kingdom* [GC], br. 25424/09, [Judgment](#), 12. jul 2013, stav 93; *Daktaras v. Lithuania*, br. 42095/98, [Judgment](#), 10. oktobar 2000, stav 41.

²⁸⁰ V., pored mnogih drugih, ESLjP, *Allenet de Ribemont v. France*, br. 15175/89, [Judgment](#), 10. februar 1995, stav 36.

prezumpcije nevinosti obuhvaćene su sve izjave koje da predstavnik vlasti, bilo u okviru krivičnog postupka, bilo u nekom drugom javnom kontekstu ili u drugom sudskom postupku.²⁸¹

137. Imajući u vidu taj kontekst, sudija za prethodni postupak napominje da je ESLJP u više navrata već zaključio da zaštita koju pruža član 6(2) EKLJP, kako to proizlazi već iz same njegove formulacije, važi ako je lice „optuženo za krivično delo“ u smislu člana 6 EKLJP.²⁸² Ukoliko „krivična optužba“ ne postoji,²⁸³ član 6(2) EKLJP se ne primenjuje. To je naročito važno tamo gde se zaštita garantovana članom 6(2) EKLJP traži u odnosu na navodno štetne izjave date u neposrednoj vezi s krivičnim postupkom. Ukoliko se, međutim, takav postupak ne vodi i nije se vodio, izjave kojima se nekom pripisuje kriminalno ili neko drugo gnusno ponašanje pre se mogu posmatrati sa stanovišta zaštite od narušavanja ugleda i sa stanovišta dobara zaštićenih članom 8 EKLJP.²⁸⁴

138. Primenjujući pomenute principe na ovaj predmet, sudija za prethodni postupak podseća na to da je u vezi s dužinom postupka već zaključio da se o „bitnom uticaju“ na prilike g. Tačija radnjama koje su zvanične instance preduzele na osnovu sumnje protiv njega, na osnovu čega bi se on mogao smatrati „optuženim“ u smislu člana 6 EKLJP, može govoriti tek od 17. novembra 2019, kada mu je uručen sudski poziv na razgovor s tužilaštvom.²⁸⁵

139. Što se pak tiče Izveštaja Saveta Evrope, sudija za prethodni postupak napominje da u januaru 2011, u trenutku u kom je Izveštaj objavljen, Specijalizovana veća niti su postojala, niti se bilo pristupilo njihovom osnivanju. U tom trenutku, dakle, protiv g.

²⁸¹ ESLJP, *Kemal Coşkun v. Turkey*, br. 45028/07, [Judgment](#), 28. mart 2017, stav 42.

²⁸² V., pored mnogih drugih, ESLJP, *Larrañaga Arando v. Spain*, br. 73911/16, [Decision](#), 25. jun 2019, stav 40, s daljim referencama.

²⁸³ V. gore, stav I.123, o značenju pojma „optužba“ u praksi ESLJP.

²⁸⁴ ESLJP, *Khodorkovskiy and Lebedev v. Russia (No. 2)*, br. 51111/07 i 42757/07, [Judgment](#), 14. januar 2020, stav 543; *Ismoilov and Others v. Russia*, br. 2947/06, [Judgment](#), 24. april 2008, stav 160; *Zollmann v. the United Kingdom*, br. 62902/00, [Decision](#), 27. novembar 2003, stav 1.

²⁸⁵ V. gore, stav I.126.

Tačija nije bio pokrenut nikakav postupak niti se na neki drugi način „bitno uticalo“ na njegove prilike. Utoliko se na sporne tvrdnje ne mogu primeniti garantije iz člana 6 EKLjP.

140. Isto tako se ne može reći ni da je spornim tvrdnjama prejudiciran dalji krivični postupak protiv g. Tačija pa da na njih stoga treba primeniti pomenute garantije. Sudija za prethodni postupak podseća na to da telo koje je sačinilo Izveštaj Saveta Evrope nije sud i da njegovi autori nisu imali zadatak da vode krivičnu istragu.²⁸⁶ To se vidi i po činjenici da Izveštaj Saveta Evrope ni u jednom slučaju nije korišćen za potkrepljivanje krivičnih optužbi koje su g. Tačiju konačno stavljene na teret. Naprotiv, važeće optužbe proistekle su iz nezavisne i nepristrasne krivične istrage.²⁸⁷

141. Konačno, sudija za prethodni postupak smatra da pravo na prezumpciju nevinosti u Tačijevom slučaju nije narušeno ni time što je Izveštaj Saveta Evrope uvršten u „osnivačke dokumente“ Specijalizovanih veća ni time što se Zakon u članovima 1 i 6, kojima se utvrđuje stvarna nadležnost Specijalizovanih veća, poziva na njega, jer nijedna javna instanca, bilo sudska, bilo istražna, i nijedan drugi zvaničnik povezan sa Specijalizovanim većima ili postupcima koji se vode pred njima nije iznosio izjave štetne po g. Tačija nakon što je on „krivično optužen“. Sudija za prethodni postupak smatra da nema ničeg štetnog u tome što se citira izveštaj koji je poslužio kao politički povod za osnivanje krivičnog suda koji će suditi o mogućim zločinima.²⁸⁸

142. S obzirom na to, sudija za prethodni postupak zaključuje da pravo g. Tačija na prezumpciju nevinosti nije povređeno, pa stoga odbacuje sve tvrdnje o suprotnom.

²⁸⁶ V. gore, stav I.125 i fusnota 257.

²⁸⁷ V. odluka o potvrđivanju optužnice.

²⁸⁸ Sudija za prethodni postupak napominje da se obilazak terena u cilju prikupljanja informacija i istrage pokreću u situacijama u kojima je možda došlo do teškog kršenja međunarodnog humanitarnog prava i međunarodnog prava ljudskih prava, i da je njihov cilj da insistiraju na odgovornosti za takvo kršenje i onemoguće da odgovorna lica izbegnu pravdu; v., na primer, spisak [United Nations Human Rights Council-mandated Commission of Inquiries and Fact-Finding Missions & Other Bodies](#).

6. Zaključak

143. S obzirom na sve što je dosad izloženo, sudija za prethodni postupak zaključuje da ustavna prava optuženog nisu povređena te da stoga nema osnova da se Specijalizovana veća oglase nenadležnim.

D. VESELJIJEV ZAHTEV DA SE SPECIJALIZOVANOM VEĆU USTAVNOG SUDA PROSLEDI PITANJE USTAVNOSTI

144. Što se tiče zahteva g. Veseljija da se pitanje „da li su Specijalizovana veća nadležna da pravično i nepristrasno, bez neprimerenih političkih uticaja i na osnovu kosovskih zakona, u skladu s Ustavom Kosova, sude po navodima o krivičnim delima” prosledi Specijalizovanom veću Ustavnog suda, sudija za prethodni postupak ukazuje na to da, shodno pravilu 75(5) Pravilnika, ni strane u postupku ni zastupnik žrtava nemaju pravo da podnose zahtev za ocenu ustavnosti shodno članu 49(4) Zakona, te da se takvi zahtevi neće uzimati u razmatranje. Strane u postupku, dakle, ne mogu da podnesu takav zahtev, ali svakako mogu da zatraže od sudije za prethodni postupak da iskoristi svoje diskreciono ovlašćenje i Specijalizovanom veću Ustavnog suda prosledi pitanje ustavnosti. S tim u vezi, sudija za prethodni postupak napominje da pravilo 75(5) Pravilnika sudiji ili panelu daje mogućnost da *proprio motu* odluči da li će neki zahtev za ocenu ustavnosti biti upućen u skladu s članom 49(4) Zakona.

145. Gospodin Veselji dosad nije ukazao na konkretnu odredbu koja bi bila neustavna, već je samo ukazao na stvarnu nadležnost Specijalizovanih veća, na njegovo internacionalno osoblje, postupak za imenovanje sudija i akte i propise kojima se reguliše rad Specijalizovanih veća, te na njihov primat nad drugim sudovima (u daljem tekstu: pobrojane karakteristike), kako bi izneo tvrdnju da su Specijalizovana

veća vanredni sud i da se time krši član 103(7) Ustava.²⁸⁹ Osim toga, g. Veselji tvrdi da Ustavni sud Kosova nije imao prilike da pregleda Zakon, te da stoga sada postoje valjani razlozi da se preispita ustavnost Specijalizovanih veća.²⁹⁰ Međutim, sudija za prethodni postupak, iz već iznetih razloga,²⁹¹ ne gaji nikakve sumnje u ustavnost pobrojanih karakteristika Specijalizovanih veća. Sudija za prethodni postupak stoga odbija da iskoristi svoje diskreciono ovlašćenje i to pitanje prosledi Specijalizovanom veću Ustavnog suda, te odbija odgovarajući zahtev g. Veseljija.

V. DISPOZITIV

146. Iz navedenih razloga, sudija za prethodni postupak

- a. **ODBIJA** Tačijev podnesak o legalitetu Specijalizovanih veća i tužilaštva u delovima u kojima on osporava trajanje mandata Specijalizovanih veća i zakonitost istrage koje sprovodi tužilaštvo;
- b. **ODBIJA** Tačijev prigovor;
- c. **ODBIJA** Veseljijev prigovor i
- d. **ODBIJA** Seljimijev prigovor.

/potpis na originalu/

Sudija Nikola Giju,
sudija za prethodni postupak

U utorak, 31. avgusta 2021.
U Hagu, Holandija

²⁸⁹ Veseljijev prigovor, stavovi 1–2, 5–12.

²⁹⁰ Veseljijev prigovor, stavovi 3–4.

²⁹¹ V. gore, stavovi I.101–I.111, I.114.